

Министерство образования и науки Республики Казахстан

АО «Информационно-аналитический центр»

Инструментарий PIRLS и технология его оценивания

Астана 2017

УДК 37.0

ББК 74.202.

И-73

И-73. «Инструментарий PIRLS и технология его оценивания».

Сборник – АО ИАЦ: Астана, 2017 - 92 стр.

ISBN 978-601-7904-06-7

Настоящий сборник подготовлен Департаментом международных сопоставительных исследований АО «ИАЦ» в помощь педагогической общественности страны для использования в образовательном процессе. Составители: А.Ж. Култуманова, А.Д. Байгулова.

УДК 37.0

ББК 74.202.

ISBN 978-601-7904-06-7

СОДЕРЖАНИЕ

4	Введение
7	Майра и красная курица
14	Вопросы к тексту
19	Оценивание ответов
29	Путешествие черепахи длиною в жизнь
36	Вопросы к тексту
42	Оценивание ответов
54	Превращение гусеницы в бабочку
59	Вопросы к тексту
63	Оценивание ответов
69	Храбрая Шарлотта
73	Вопросы к тексту
78	Оценивание ответов

Введение

Глобальный мир ускоренными темпами движется вперед. Каждый день человек сталкивается с огромным потоком информации. Это несомненно требует высоких навыков читательских компетенций.

Время существенно изменило формат читательских пристрастий и привычек. Как сохранить понимание ценности книги?

Каждая страна вырабатывает свои подходы в этом направлении. При этом международное сообщество едино в одном - читательская культура формируется еще в начальной школе. Неоспорим также факт того, что читательская культура предопределяет уровень математической и естественнонаучной подготовки школьников. Не случайно более 50 стран мира признают уникальность исследования PIRLS (Progress in International Reading Literacy Study). И мы, не исключение.

Результаты PISA свидетельствуют о низких читательских компетенциях наших школьников. Показатель результативности ниже среднего ОЭСР: 390 баллов в PISA-2009, 393 в PISA-2012 и 427 в PISA-2015. Тем самым уровень читательской грамотности школьников остается актуальным для системы образования.

Для более полного понимания ситуации и получения объективной независимой международной оценки Казахстан впервые принял участие в PIRLS-2016. Учительское и родительское сообщество страны ждут результатов. Итоги исследования будут обнародованы международным координатором исследования IEA в декабре 2017 года.

Участие казахстанской школы в исследовании позволило педагогам получить доступ к признанным международным замерам навыков чтения детей. Содержательный материал данного сборника подготовлен в качестве методической поддержки для учителей начальной школы.

PIRLS
2016

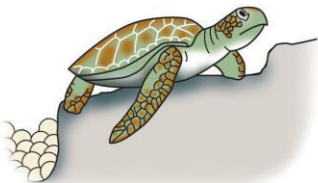
**PIRLS - МЕЖДУНАРОДНОЕ ИССЛЕДОВАНИЕ ПО ИЗУЧЕНИЮ
КАЧЕСТВА ЧТЕНИЯ И ПОНИМАНИЯ ТЕКСТА**

Тексты

TIMSS & PIRLS
International Study Center
Lynch School of Education, Boston College

Содержание

	Майра и красная курица	7
	Путешествие черепахи длинною в жизнь	29
	Превращение гусеницы в бабочку	54
	Храбрая Шарлотта	69

Майра и красная курица

Автор Прю Андерсон

Майра открыла дверцу клетки. Она потянула её, чтобы открыть, и улыбнулась тому, как множество кур ворвались во двор. Сильно хлопая крыльями и кудахча, они разбрелись, чтобы съесть корм, который Майра рассыпала для них. Как обычно, красная курица была главной, она захватывала лучшие куски, заклеывая любую курицу, которая осмелилась встать на ее пути, взмахивая и наводя суету.

«Почему другие куры позволяют красной курице управлять так ими?» - спросила свою маму Майра.

«Куры имеют иерархию», - объяснила ее мать - Самая смелая и сильная курица возглавляет. Она может клевать всех других кур, но никто не может клевать ее.

Следующая курица в иерархии может клевать всех, кроме верхней курицы и так идет до нижней ступени, так что ты почувствуешь большую жалость к самой нижней курице. Куры любят властного лидера».

Но Майра была другого мнения. Каждую ночь ей приходилось закрывать кур обратно в их клетке, чтобы лисы и совы не добрались до них. Это была ее обязанность.

В ее большой семье у каждого были свои обязанности. К тому времени, когда темнело, все куры были рады вернуться в свою клетку. Все, за исключением красной курицы. Она делала вид, будто идет к двери клетки, но в последнюю минуту вдруг бросалась в сторону и ждала, чтобы Майра гонялась за ней.

Еще одной «шуткой», которую разыгрывала красная курица, была в том, что она сидела в середине двора. Как только Майра приближалась достаточно близко, чтобы нагнуться и поднять ее, курица махала крыльями так усердно, что Майра не могла схватить ее, затем она снова убегала. В конце концов после того как красная курица решала, что Майра гонялась за ней долго, она спокойно заходила в клетку сама, и ее маленькие красные глаза победно блестели, как только Майра со стуком захлопывала за ней дверь клетки.

Майра пыталась заманить красную курицу, оставляя ее любимую еду внутри клетки ночью, но курица была неподкупна. Майра пыталась стучать крышкой кастрюли, чтобы напугать красную курицу, но она пугала других кур так, что они не могли откладывать яйца в течение двух дней.

Майра ушла искать своего отца. «Мне нужно проучить эту красную

курицу», - сказала она - Я собираюсь оставить ее на всю ночь, чтобы она поборолась с лисами и совами. Это научит ее заходить в свою клетку, когда я говорю». «Майра», - сказал отец, повернувшись к ней - Курица не может бороться с совой или лисой, и нам нужны наши куры. Нам нужны яйца, которые они откладывают».

Он улыбнулся. «Кроме того, это не решит твою проблему, потому что следующая курица в иерархии просто займет место красной курицы». Он вернулся к своей работе.

Майра потопала на кухню. «Мам, я не люблю свою работу, мне нужна другая работа», - сказала она.

«Ну, это легко», - сказала мама

- Ты можешь приготовить обед». Майра посмотрела на огромную гору продуктов на столе, которая должна была быть убрана, прорублена и перемешена, чтобы прокормить всю семью.

«Ты можешь помыть посуду». Майра посмотрела на сваленную в раковину стопку грязных кастрюль и сковородок с прошлой ночи.

«Ты можешь ухаживать за ребенком». Майра посмотрела на свою младшую сестру, счастливо размазывающую банан по лицу, волосам и одежде.

Майра отступила из кухонной двери. «Я бы хотела твою работу», - сказала мать ей вслед.

В тот вечер, когда Майра гонялась за красной курицей по двору, она увидела сову, спускающуюся вниз на другую сторону забора.

Сова пролетела по траве на своих огромных белых крыльях, схватила когтями мышь и взлетела обратно в тень.

У Майры возникла идея. На следующий день Майра взяла проволоку и белую ткань, сделала два больших крыла на конце длинного шеста. Она объяснила свой план брату Самату.

В тот вечер, когда Майра гонялась за красной курицей как обычно, Самат вышел во двор с шестом, который сделала Майра. Он сделал так, что крылья устремились к красной курице. Курица остановилась и распушила свои перья, яростно прокудахтала и взмахнула крыльями, готовая встретиться лицом к лицу с нападавшим, но белые крылья продолжали подходить все ближе и ближе. Кудактанье красной курицы прекратилось. Она низко присела на землю, ее клюв был направлен вверх, готовый клюнуть, если у нее появится возможность. Вдруг вмешалась Майра.

Майра начала кричать на белые крылья. Она ударила крылья своими руками и оттолкнула их прочь. Ее брат поднял крылья вверх. Они снова появились, и Майра стала отбиваться от них. Маленькие, как бусинки, глазки красной курицы наблюдали за всем этим, так как она присела у ног Майры. Наконец, страшные крылья сдались и улетели.

Майра нагнулась и протянула руки. Красная курица бросилась к ним и аккуратно положила свой клюв на руки Майры. Майра чувствовала небольшое сердце курицы, которое стучало в ее пернатой груди, и она отнесла ее обратно в клетку. Она обнимала курицу, пока ее сердцебиение не замедлилось, затем аккуратно положила её в клетку и улыбнулась Самату.

«Теперь ты на самой вершине иерархии», - засмеялся Самат.

1. Что делает Майра в начале рассказа?

- ☐ ловит курицу.
- ☐ кормит кур.
- ☐ ищет яйца.
- ☐ собирает перья.

2. Как автор показывает вам, что из себя представляет красная курица?

- ☐ описывает как выглядит красная курица.
- ☐ описывает любимую еду красной курицы.
- ☐ описывает место, где живет красная курица.
- ☐ описывает поведение красной курицы.

3. Почему маме Майры жалко курицу, которая находится в самом низу иерархии?

4. Почему красная курица разыгрывала с Майрой «шутки»?

5. Почему Майра со стуком захлопывает дверь клетки?

- ☐ Майра злится.
- ☐ дверь трудно закрывается.
- ☐ приближается лиса.
- ☐ красная курица убегает.

6. Майра хотела, чтобы красная курица зашла в клетку.

Какие два действия Майры **не** сработали?

7. Почему отец возразил против идеи Майры?

- ☐ красная курица может повредить себя.
- ☐ курица может перестать откладывать яйца.
- ☐ отец считает, что курица может быть убита.
- ☐ отец хотел проучить курицу.

8. Отец сказал, что следующая курица в иерархии просто займет место красной курицы.

Что он имел в виду?

9. Почему мать сказала: «Я бы хотела твою работу»?

- ☐ матери было жалко Майру.
- ☐ Майре следовало делать больше работы по дому.
- ☐ мать действительно любила присматривать за курами.
- ☐ Майре следовало понять, что у матери работа труднее.

10. Откуда у Майры появилась идея?

- ☐ брат Майры, Самат, рассказал ей план.
- ☐ Майра видела, как сова схватила мышь.
- ☐ отец Майры рассказал ей о совах.
- ☐ Майра увидела проволоку и белую ткань.

11. Почему Майра изготовила белые крылья на шесте?

- ☐ чтобы было похоже на перья курицы.
- ☐ чтобы принять решение.
- ☐ чтобы было похоже на сову.
- ☐ чтобы впечатлить Самата.

12. Майра «ударила крылья своими руками и оттолкнула их прочь».

Что Майра хотела, чтобы курица подумала?

- ☐ Майра защищает курицу.
- ☐ Майра злится на курицу.
- ☐ Майра боится совы.
- ☐ Майра играет с совой.

13. Вы узнали, какой Майра человек по ее действиям.

Опишите Майру и приведите два примера из рассказа, показывающих это.

14. Почему Майра оказалась на вершине иерархии в конце рассказа?

Используйте информацию из рассказа для объяснения вашего ответа.

15. Как вы думаете, что красная курица сделает в следующий раз, когда Майра будет загонять кур в их клетку?

16. Почему название «Майра нашла способ» было бы хорошим другим заглавием для рассказа?

Приведите один пример.

3. Почему маме Майры жалко курицу, которая находится в самом низу иерархии?

Тип текста: Литературный

Процесс: Формулирование выводов

1 – Допустимый ответ

В ответе указывается, что все другие курицы бьют ее клювами, что она не может ударить клювом никого, или что она находится в самом плохом положении.

Примеры:

Все другие курицы могут побить ее клювом.

Она не может побить клювом других куриц.

Над ней командуют.

Глава куриц постоянно командует над ней.

Потому что ей достаются объедки.

0 – Недопустимый ответ

Ответ указывает на непонимание понятия неофициальной иерархии или он является неясным, не относящимся к тексту или повторяет слова, присутствующие в вопросе.

Примеры:

Она может быть больна.

Другие курицы находятся на вершине иерархии.

Потому что должно пройти много времени, чтобы стать главой.

Потому что курицам нравится властный лидер.

4. Почему красная курица разыгрывала с Майрой «шутки»?

Тип текста: Литературный

Процесс: Интерпретация и обобщение информации

1 – Допустимый ответ

Ответ указывает на то, что красная курица находится наверху неофициальной иерархии власти, или руководителем, или она думает, что она лучше.

Примеры:

Курица находится на вершине иерархии власти.

Курица - властная.

Она не хочет делать то, о чем говорит Майра, потому что она - глава.

Для того чтобы показать, что она лучше, чем Майра.

Красная курица думает, что она лучшая.

Красная курица думает, что она самая смелая и сильная, поэтому она дурачится.

0 – Недопустимый ответ

Ответ указывает на непонимание намерения красной курицы. Он может быть неточным, не относящимся к тексту, или повторять слова вопроса.

Примеры:

Курица не хочет быть в клетке.

Курица хочет быть снаружи всю ночь.

Курица непослушная.

Она не любит Майру.

Она не хочет возвращаться в клетку.

Она не хочет делать то, о чем просит Майра.

**6. Майра хотела, чтобы красная курица зашла в клетку.
Какие два действия Майры не сработали?**

Тип текста: Литературный

Процесс: Нахождение информации, заданной в явном виде

2 – Полное понимание
Ответ включает два пункта из следующих: Поимка курицы. Выставление еды в клетке. Создание шума путем удара крышек друг о друга. Преследование курицы.
1 – Частичное понимание
Ответ указывает на одно из вышеупомянутого.
0 – Отсутствие понимания
В ответе отмечается успешность стратегии или он является неправильным. Он может быть неточным, не относящимся к тексту, или он повторяет слова в вопросе. <u>Примеры:</u> <i>Майра притворяется совой и пугает красную курицу.</i> <i>Майра оставляет курицу снаружи на всю ночь.</i> <i>Самат помогает Майре.</i> <i>Она пугает курицу.</i> <i>Использует крылья.</i> <i>Оставляет снаружи на всю ночь.</i>

8. Отец сказал, что следующая курица в иерархии просто займет место красной курицы. Что он имел в виду?

Тип текста: Литературный

Процесс: Анализ и оценка содержания, языка и элементов текста

1 – Допустимый ответ

Ответ показывает понимание того, что (даже если красная курица будет убита) эта ситуация продолжится, и следующая курица будет создавать те же проблемы или будет вести себя/раздражать, также как и красная курица.

Примеры:

Цикл продолжится, поэтому нет смысла в том, чтобы позволить лисе съесть курицу.

Он имеет в виду, что если красная курица умрет, то курица, занимающая следующую ступень иерархии власти, будет такой же, как и красная курица.

Курица, занимающая следующую ступень иерархии власти, займет место красной курицы и будет делать то же самое.

Он имеет в виду, что другая курица будет делать то же самое, что и красная курица.

0 – Недопустимый ответ

Ответ не показывает понимания того, что ситуация повторится и другая курица приведет к такой же проблеме/неприятности. Ответ может быть связан только с другой курицей, заменившей красную курицу в качестве лидера.

Примеры:

Вторая курица будет главой.

Другая курица будет вести себя как лидер.

Это означает, что курица, занимающая следующую ступень иерархии власти, станет главной.

Если красная курица уйдет, на ее место придет новый лидер.

Вторая по храбрости и силе курица займет ее место.

Это означает, что красная курица будет убита.

13. Вы узнали, какой Майра человек по ее действиям. Опишите Майру и приведите два примера из рассказа, показывающих это.

Тип текста: Литературный

Процесс: Интерпретация и обобщение информации

3 – Обширное понимание

Ответ показывает понимание характера Майры путем описания по меньшей мере одной черты характера, чувства или отношения, которое подтверждается двумя разными, соответствующими примерами ИЛИ двух черт характера/чувств/отношений с примером для каждой категории.

Примеры:

Майра решительна, поскольку она не сдается, когда красная курица капризничает, и она продолжает использовать различные способы для того, чтобы поместить курицу в клетку.

Майра раздражена, поскольку она с грохотом закрывает дверцу клетки с курицей и с недовольным топотом заходит в кухню.

Она умна, поскольку она использует идею с крыльями, и она пытается отнести самую любимую еду курицы в клетку и заманить ее в клетку.

Она ответственна, потому что она удостоверяется в том, что курицы в безопасности и изобретательна, поскольку она использует план с совой.

Майра умна, потому что она завела курицу в клетку. Майра не любит сдаваться, поскольку она пытается это сделать 4 или 5 раз.

Возможные качества и действия

Находчивая, умная, сообразительная: придумывает интересные решения своей проблемы.

Решительная, нетерпимая к неудачам: не сдается, пока не достигнет результата; раздражена поведением курицы.

Добросовестная: выполняет свои обязанности каждый день.

Любопытная, интересующаяся: задает вопросы для понимания проблемы.

2 – Удовлетворительное понимание

Ответ показывает понимание характера Майры путем описания черты характера/чувства/отношения с помощью одного соответствующего примера.

Пример:

Она угрюма и зла на курицу.

Она хочет, чтобы курица сделала то, что необходимо.

1 – Минимальное понимание

Ответ перечисляет одну или несколько заметных черт характера/чувств/отношений Майры: (например, решительная, умная) с помощью неточного примера или без него. Ответ не включает противоположные черты и стили поведения.

Примеры:

Она находчивая и умная.

У нее много хороших идей.

Она пытается снова и снова.

Она злится и расстраивается.

0 – Неудовлетворительное понимание

Ответ не описывает заметные черты характера/чувства/отношения, он может включать несоответствующие черты характера, быть неточным или не относящимся к тексту, или повторять слова из вопроса.

Примеры:

Она хорошая.

Она хорошая девочка.

Она делает много хороших вещей.

Она заботливая, умная, симпатичная, добрая, любящая (очень общие понятия).

Она злая и улыбается (противоречивый ответ).

Она злая и счастливая (противоречивый ответ).

Ей нравится то, что она делает (неправильный ответ).

14. Почему Майра оказалась на вершине иерархии в конце рассказа? Используйте информацию из рассказа для объяснения вашего ответа.

Тип текста: Литературный

Процесс: Интерпретация и обобщение информации

2 – Полное понимание

Ответ указывает, что Майра ввела курицу в заблуждение, заставив думать, что Майра спасла ее, что сова была ненастоящей, или что у Майры был продуманный план того, как заманить курицу в ее клетку.

Примеры:

Курица вернулась в ее клетку, потому что Майра спасла курицу от ненастоящей совы.

Майра заставила курицу думать, что она спасла ее.

Она обманула курицу, и затем курица начала думать, что Майра была умнее.

Майра притворилась, что спасла курицу.

Она, по общему мнению, спугнула «сову».

1 – Частичное понимание

Ответ указывает, что курица была спасена/напугана или, что Майра спугнула сову.

Примеры:

Красная курица думает, что Майра спасла ее.

Курица думает, что Майра – храбрая.

Она спасла красную курицу от совы.

Она спугнула сову.

Она напугала красную курицу.

0 – Отсутствие понимания

Ответ является расплывчатым, не связанным с текстом или повторяет слова из вопроса.

Примеры:

Майра несет ответственность.

Майра любит командовать.

Потому что так сказал Самат.

15. Как вы думаете, что красная курица сделает в следующий раз, когда Майра будет загонять кур в их клетку?

Тип текста: Литературный

Процесс: Интерпретация и обобщение информации

1 – Допустимый ответ

Ответ указывает, что курица будет вести себя должным образом.

Примеры:

Она будет просто сидеть, пока Майра не придет и не заберет ее.

Она пойдет в клетку, и не будет создавать проблем.

Она последует за остальными в клетку.

Она будет помнить, что она сделала, и останется там.

Она пойдет в клетку с остальными.

Она сразу пойдет туда.

Она будет подчиняться.

0 – Недопустимый ответ

Ответ является расплывчатым, не связанным с текстом или повторяет слова из вопроса.

Примеры:

Она, возможно, сделает то же самое.

Убежит.

Курица разозлится.

Она не попадется на уловку Майры.

Она захочет, чтобы Майра преследовала ее.

16. Почему название «Майра нашла способ» было бы хорошим другим заглавием для рассказа? Приведите один пример.

Тип текста: Литературный

Процесс: Интерпретация и обобщение информации

1 – Допустимый ответ
Ответ указывает, что Майра была способна решить ее проблему. <u>Примеры:</u> <i>Она нашла способ заставить курицу делать то, что она хочет.</i> <i>Она обманом заставила курицу делать то, что хочет Майра.</i> <i>Она нашла способ преподать курице урок.</i> <i>Она нашла способ, как заставить курицу пойти в клетку.</i> <i>Потому что она нашла способ, как заставить курицу слушать ее.</i>
0 – Недопустимый ответ
Ответ является расплывчатым, не связанным с текстом или повторяет слова из вопроса. <u>Примеры:</u> <i>Она нашла способ.</i> <i>Потому что, рассказ про то, что она делает это.</i> <i>Майра нашла способ в рассказе.</i> <i>Она хочет быть друзьями с курицей.</i>

Путешествие черепахи длиною В ЖИЗНЬ

Из путешествий черепахи
Гари Миллер

Выход из песка

Звездная ночь в августе. Гнездо с яйцами зарыто на глубине более 60 сантиметров в песке пляжа Коста-Рики. В гнезде более 100 яиц зеленых морских черепах, размер каждого напоминает мячик для гольфа.

Один из детенышей морской черепахи начинает шевелиться и вылупляться из своего яйца. Детеныш пробивает скорлупу своего яйца острым клювом. Детеныш морской черепахи вырывается на свободу, хоть и зарыт под песком. Вскоре все гнездо оживает и начинает двигаться.

Плавники помогают детенышу черепахи подняться выше. Может потребоваться больше дня, прежде чем детеныш достигнет поверхности песка.

К воде

Достигнув поверхности песка, он следует за лунным светом, отражающимся в океане. К счастью, нет огней на соседней улице и в доме. Эти огни могут запутать детеныша черепахи и направить его в другую сторону, далеко от моря.

Путешествие детеныша к воде является гонкой на выживание. Размер детеныша не больше, чем грецкий орех. Крабы, птицы и ночные цапли могут схватить некоторых детенышей черепах на пляже. Этой маленькой черепахе удастся добраться до воды.

Пенистый прибой толкает детеныша черепахи обратно. Он старается плыть против обрушивающихся волн. Детеныш плывет в течение двух дней, не снижая темпа и днем и ночью.

В открытое море

Путешествие детеныша черепахи в открытое море часто называют «потерянными годами». Ученые мало знают об этом этапе жизни зеленой морской черепахи. Возможно, она движется по течению, плывя на ковриках из водорослей.

Детеныш лакомится креветками, небольшими медузами и улитками, дрейфующими вокруг морских водорослей. К сожалению, употребление пластика и мусора, которые выбрасываются людьми в море, может быть смертельным для черепахи.

Море таит и много других опасностей. Такие хищники, как акулы плавают под маленькими черепахами, а крупные птицы летают над ними. К счастью, у черепахи имеется защитная окраска панциря.

Снизу она почти белая, поэтому акулы, плавающие под ней, могут ее не заметить при ярком солнечном свете. А верх панциря темный, поэтому черепахи сливаются с темной водой.

Растет и становится зеленой

Спустя несколько лет, черепаха становится молодой особью. Она больше не является детенышем, но еще и не взрослой особью. Ее панцирь стал размером с обеденную тарелку. Настало время покинуть открытое море и поплыть в теплые прибрежные воды Флориды в США.

С увеличением панциря она находится в большей безопасности, чем когда была детенышем. Морская черепаха иногда заглатывает медуз, но в основном питается водорослями и морской травой.

Проходят годы пока она медленно растёт. Она движется все дальше от берега к местам кормления, где и становится взрослой особью.

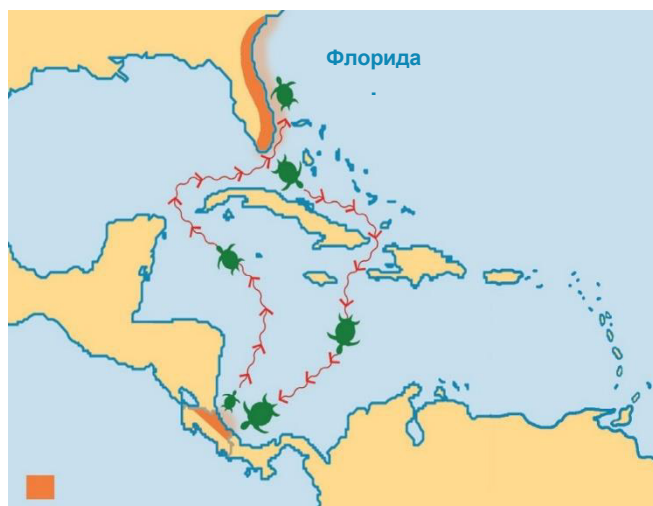
По ночам черепаха отдыхает в воде под камнями и уступами, задерживая дыхание на время до пяти часов. Каждый день она возвращается к одному и тому же участку морской травы под названием черепашья трава. Подобно газонокосилке, черепаха постоянно скашивает это пастбище морской травы. Употребление морской травы и водорослей превращает ее жировую ткань в зеленый цвет. Именно поэтому зеленые морские черепахи получили такое свое название!

Обратно в песок

Когда черепахе исполнится примерно 26 лет, ее панцирь становится более 90 сантиметров длиной, и вес около 120 килограмм. Теперь она отправляется в новое приключение. Черепаха начинает свой длинный путь назад на пляж, туда, где она родилась. Там она собирается отложить свои собственные яйца.

Путешествуя, морская черепаха может проплыть более 1 000 километров.

Ее плавники подобны крыльям. Она словно летит по воде. Ученые до сих пор изучают, как морская черепаха ориентируется в океане. Они думают, что черепахи могут ощущать изменения в магнитном поле Земли. Это помогает черепахам создать в голове своего рода карту. Их память на химикаты и запахи в воде также, возможно, помогает им найти дорогу.

После возвращения на свою родину, она находит себе пару. Несколько недель спустя она ждет наступления темноты и выбирается на пляж.

Следующее поколение

Выйдя из воды, черепаха изо всех сил движется к суше. Она ползет к месту, где высокие приливы не смоют ее яйца. Используя свои передние лапы, она роет широкую яму. Это станет ее гнездом. С помощью задних лап она выкапывает меньшее отверстие внутри ямы.

После двух часов напряженной работы она откладывает более 100 белых яиц в оболочке в меньшее, более глубокое отверстие. Она уплотняет песок над ними. Затем заполняет песком все гнездо.

В течение следующих двух месяцев она будет копать и откладывать яйца ещё в трех гнездах. Через два месяца появляются новые детеныши из своей скорлупы, чтобы начать свое собственное путешествие.

Черепахи продолжают жить

После откладывания всех яиц эта взрослая особь морской черепахи вновь отправляется к местам кормления у берегов Флориды. Каждые несколько лет она и другие взрослые черепахи возвращаются на этот пляж, чтобы отложить больше яиц.

Каждая зеленая морская черепаха делает это на протяжении всей ее жизни, которая может длиться до 80 лет. За это время тысячи детенышей зеленых морских черепах рождаются и отправляются в открытое море.

Путешествие в море и обратно

Вопросы Путешествие черепахи длиною в жизнь

1. О чем повествуется в первой части «Выход из песка»?

- ☐ как выглядят различные морские черепахи.
- ☐ как морские черепахи учатся плавать.
- ☐ что любят есть морские черепахи.
- ☐ как морские черепахи вылупляются.

2. «Один из детенышей морских черепах начинает шевелиться и вылупляться из своего яйца».

Напишите две вещи, которые делает детеныш.

3. Что помогает детенышу найти правильный путь, когда он достигает поверхности песка?

Что может запутать детенышей?

4. Почему путь детеныша к воде это «гонка на выживание»?
Используйте текст, для объяснения вашего ответа.

5. Что в первую очередь делает детеныш, когда, наконец, преодолевает обрушивающиеся на него волны?

- ☐ ищет других детенышей.
- ☐ продолжает плыть дальше в море.
- ☐ отдыхает в морских водорослях.
- ☐ находит еду.

6. Согласно статье, каким образом люди превращают море более опасным для черепах?

7. Цвет панциря детеныша защищает его от хищников.

Приведите пример, каким образом он защищает детеныша от птиц.

Приведите пример, каким образом это защищает его от акул.

8. Когда черепаха задерживает дыхание на время до 5 часов?

9. Что говорится в статье об особенностях питания взрослой зеленой морской черепахи?

- ☐ она ищет пищу под камнями и уступами.
- ☐ она проплывает большие расстояния в поисках еды.
- ☐ она плавает покушать к одному месту каждый день.
- ☐ она использует запахи в воде, чтобы найти пищу.

10. Почему жировая ткань морской черепахи становится зеленой?

11. Какую информацию предоставляет статья о размере морских черепах и их питании на каждом этапе жизни?

Заполните таблицу ниже.

Три пункта уже заполнены для вас.

Этап жизни	Размер	Еда
яйцо		у яйца есть собственная еда
детеныш		
молодая особь	обеденная тарелка	
взрослая особь		водоросли и морская трава

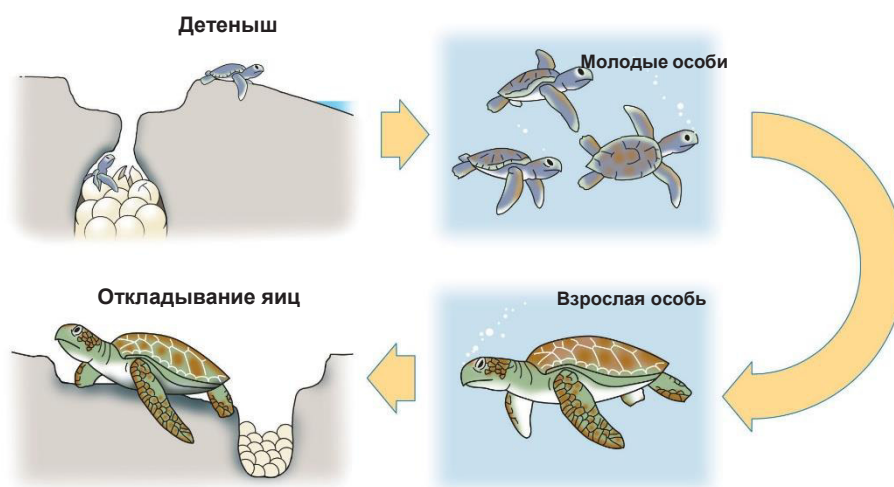
12. Сколько лет самке зеленой морской черепахи, когда она впервые отправляется откладывать свои яйца?

- ☐ около 3 лет.
- ☐ около 10 лет.
- ☐ около 26 лет.
- ☐ около 80 лет.

13. Какое действие взрослой особи самки зеленой морской черепахи не полностью понятно ученым?

- ☐ как она может проплыть более 1 000 километров.
- ☐ как она делает гнездо для своих яиц.
- ☐ как избегает того, чтобы не быть съеденной хищниками.
- ☐ как она находит правильный пляж для откладывания яиц.

14. Диаграмма из статьи показана ниже.

Что эта диаграмма помогает вам понять?

15. Как автор показал вам, что зеленая морская черепаха является особенной?

- ☐ попросив вас помочь спасти ее.
- ☐ рассказав вас удивительные вещи, которые делает черепаха.
- ☐ описав, как красиво она выглядит.
- ☐ предупредив вас, что несколько черепах все еще живы сегодня.

16. Статья разделена на части с заглавиями.

О чем повествует каждая часть?

- ☐ о разных опасностях, которым подвержены черепахи.
- ☐ о разных жизненных этапах морских черепах.
- ☐ о разных видах морских черепах.
- ☐ о разных представлениях о черепахах.

2. «Один из детенышей морских черепах начинает шевелиться и вылупляться из своего яйца». Напишите две вещи, которые делает детеныш.

Тип текста: Информационный

Процесс: Нахождение информации, заданной в явном виде

2 – Полное понимание
В ответе указываются два действия из следующих: раскрывает скорлупу яйца, выбирается из яйца, поднимается/забирается наружу. <u>Примеры:</u> • Раскрывает скорлупу. <i>Она вылезает из яйца.</i> <i>Она раскрывает яйцо.</i> <i>Она проделывает отверстие в скорлупе яйца.</i> • Выбирается из яйца. <i>Она выходит из яйца.</i> • Выползает. <i>Она ползет выше и выше.</i> <i>Она выползает на песок.</i> <i>Она отдаляется от гнезда.</i> • Идет к воде. <i>Она идет к морю.</i>
1 – Частичное понимание
Ответ выдает один из вышеперечисленных фактов.

0 – Отсутствие понимания

Ответ не включает в себя ни один из вышеперечисленных фактов, он может быть неясен, не относиться к тексту или повторяет слова из вопроса.

Примеры:

Она плавает.

Юноши.

Взрослые.

3. Что помогает детенышу найти правильный путь, когда он достигает поверхности песка?

Что может запутать детенышей?

Тип текста: Информационный

Процесс: Формулирование выводов

2 – Полное понимание

В ответе указывается на то, что черепахам помогает лунный свет, а уличные фонари и свет домов сбивают их с пути.

Примеры:

- Помогает.

Свет, исходящий от луны.

- Сбивают с пути.

Уличные фонари.

Свет окон.

Свет, исходящий от людей.

Огни машин.

1 – Частичное понимание
Ответ выдает один из вышеперечисленных.
0 – Отсутствие понимания
В ответе не указывается ни один факт, упомянутый выше. Ответ может быть расплывчатым, не относиться к тексту или повторять слова из вопроса.
<u>Примеры:</u>
<i>Солнечный свет.</i>
<i>Свет (неясно, лунный свет или огни улиц).</i>
<i>Луна (не уточняется, что лунный свет).</i>

4. Почему путь детеныша к воде это «гонка на выживание»?
Используйте текст, для объяснения вашего ответа.

Тип текста: Информационный

Процесс: Формулирование выводов

1 – Допустимый ответ
В ответе указано, что черепахам приходится убегать от хищников.
<u>Примеры:</u>
<i>Крабы, птицы и цапли могут съесть их.</i>
<i>Крабы и птицы могут убить их.</i>
<i>Их могут съесть.</i>
<i>Потому что птицы могут спуститься и съесть их.</i>
<i>Чайки и крабы могут съесть их.</i>

0 – Недопустимый ответ

В ответе указывается на то, что черепахам необходимо двигаться быстро, но не называется причина, говорится о том, что они могут быть съедены акулами. Ответ неясен, не относится к тексту или повторяет слова из вопроса.

Примеры:

Им необходимо двигаться быстро.

Они должны бежать, чтобы выжить (повторяет суть вопроса).

По размеру они не больше грецкого ореха.

Акулы съедают их.

6. Согласно статье, каким образом люди превращают море более опасным для черепах?

Тип текста: Информационный

Процесс: Интерпретация и обобщение информации

2 – Полное понимание

В ответе указаны два пункта из нижеследующих.

Изделия из пластика.

Отходы.

Загрязнение.

Уличные фонари / освещение / фары автомобилей.

1 – Частичное понимание

В ответе указан лишь один из вышеуказанных пунктов.

0 – Отсутствие понимания

В ответе указаны другие опасности, не относящиеся к тексту. Ответ может быть расплывчатым, не связан с текстом или повторять слова из вопроса.

Примеры:

Люди наступают на них.

Охота.

Лов сетями.

Акулы.

Яд.

Нефть.

7. Цвет панциря детеныша защищает его от хищников.

Приведите пример, каким образом он защищает детеныша от птиц.

Приведите пример, каким образом это защищает его от акул.

Тип текста: Информационный

Процесс: Нахождение информации, заданной в явном виде

2 – Полное понимание

Предоставляется приемлемый ответ, касающийся как верхушки, так и дна панциря черепахи.

- Верхушка панциря - темная/черная сверху.

Примеры:

Темная верхушка панциря похожа на воду.

Сверху она сливается с водой.

- Дно панциря – снизу белого цвета.

Примеры:

Белое дно похоже на солнечный свет.

Снизу оно сливается с солнечным светом.

1 – Частичное понимание
Предоставляется приемлемый ответ, касающийся верхушки или дна панциря черепахи.
0 – Отсутствие понимания
Ответ не указывает предназначение цветов верхушки и дна панциря, он является расплывчатым, не относится к тексту или повторяет слова из вопроса. <u>Примеры:</u> <i>Дно панциря имеет белый цвет.</i> <i>Акулы не видят его.</i> <i>Он выглядит как дно моря.</i> <i>Птицы не видят его.</i> <i>Верхушка панциря имеет черный цвет.</i> <i>Он сливается.</i> <i>Он скрыт от обозрения.</i> <i>Хищники не могут увидеть его.</i> <i>Панцирь твердый.</i>

8. Когда черепаха задерживает дыхание на время до 5 часов?

Тип текста: Информационный

Процесс: Нахождение информации, заданной в явном виде

1 – Допустимый ответ

В ответе указывается, что во время сна, отдыха или ночью.

Примеры:

Чтобы спать.

Отдых.

Ночью / в ночное время.

0 – Недопустимый ответ

В ответе указываются иные действия, не упомянутые выше. Ответ может быть расплывчатым, не относиться к тексту или повторять слова из вопроса.

Примеры:

Чтобы плавать под водой.

В юношеском возрасте.

Для добычи пищи.

Под камнями и рифами.

На земле.

Когда грозит опасность.

10. Почему жировая ткань морской черепахи становится зеленой?

Тип текста: Информационный

Процесс: Нахождение информации, заданной в явном виде

1 – Допустимый ответ

Потому что она питается травами.

Примеры:

Морская трава.

Морские водоросли, которыми она питается, делают её зелёной.

Она питается водорослями.

Она питается зелёной пищей.

Трава.

Она питается растениями.

0 – Недопустимый ответ

В ответе не указывается, или указана неверная причина. Ответ может быть неясен, не относиться к тексту или повторять слова из вопроса.

Примеры:

У неё зеленая кожа.

Поэтому их так называют.

Становится зелёной из-за пищи.

Она становится взрослой.

Её кожа зелёная, потому что это – зелёная морская черепаха.

Потому что она старая.

11. Какую информацию предоставляет статья о размере морских черепах и их питании на каждом этапе жизни? Заполните таблицу ниже. Три пункта уже заполнены для вас.

Этап жизни	Размер	Пища
яйцо		у яйца есть собственная еда
детеныш		
молодая особь	обеденная тарелка	
взрослая особь		морские водоросли

Тип текста: Информационный

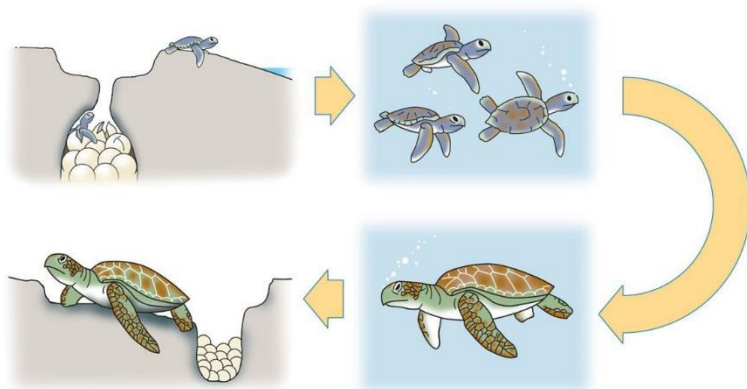
Процесс: Интерпретация и обобщение информации

3 – Обширное понимание
При правильном ответе все 5 ячеек должны быть заполнены. Смотрите текст, выделенный жирным шрифтом в таблице на следующей странице, который указывает на верные ответы и неприемлемые ответы для каждой пустой ячейки.
2 – Удовлетворительное понимание
4 или 5 ячеек заполнены в ответе правильно.
1 – Минимальное понимание
3 из 5 ячеек заполнены в ответе правильно.
0 – Неудовлетворительное понимание
2 или менее ячеек заполнены в ответе правильно. Ответ может быть неясен, не относиться к тексту или повторять слова из вопроса.

Этап жизни	Размер	Еда
яйцо	мяч для гольфа НЕВЕРНО мяч гольф	у яйца есть собственная еда
детеныш	грецкий орех НЕВЕРНО орех	ракообразные (а также крабы, креветки, моллюски) медузы улитки/морские улитки НЕВЕРНО изделия из пластика морские растения водоросли рыба
молодая особь	обеденная тарелка	водоросли морская трава/трава или морские водоросли медузы НЕВЕРНО газон подножный корм рыба
взрослая особь	90 см 120 кг НЕВЕРНО 90 120	водоросли и морская трава

14. Диаграмма из статьи показана ниже.

Что эта диаграмма помогает вам понять?

Тип текста: Информационный

Процесс: Анализ и оценка содержания, языка и элементов текста

1 – Допустимый ответ

Ответ указывает на жизненный цикл или этапы жизни черепахи.

Примеры:

Какими являются все части жизненного цикла.

Разные этапы ее жизни.

Она показывает очередность этапов.

Цикл черепахи.

Цикл жизни черепах.

Она помогает нам узнать, как они вырастают.

Как они вырастают.

Черепахи вылупляются и ползут в воду и возвращаются, чтобы отложить яйца (должен описать все этапы).

Этапы жизни / жизненный путь.

0 – Недопустимый ответ

Ответ не указывает жизненный цикл или этапы жизни черепахи. Он может быть расплывчатым, не связан с текстом или повторять слова из вопроса.

Примеры:

Она интересная.

Она про жизнь черепах.

Как они вылупляются (не все этапы).

Помогает понять, что делает черепаха.

Помогает понять жизнь морской черепахи.

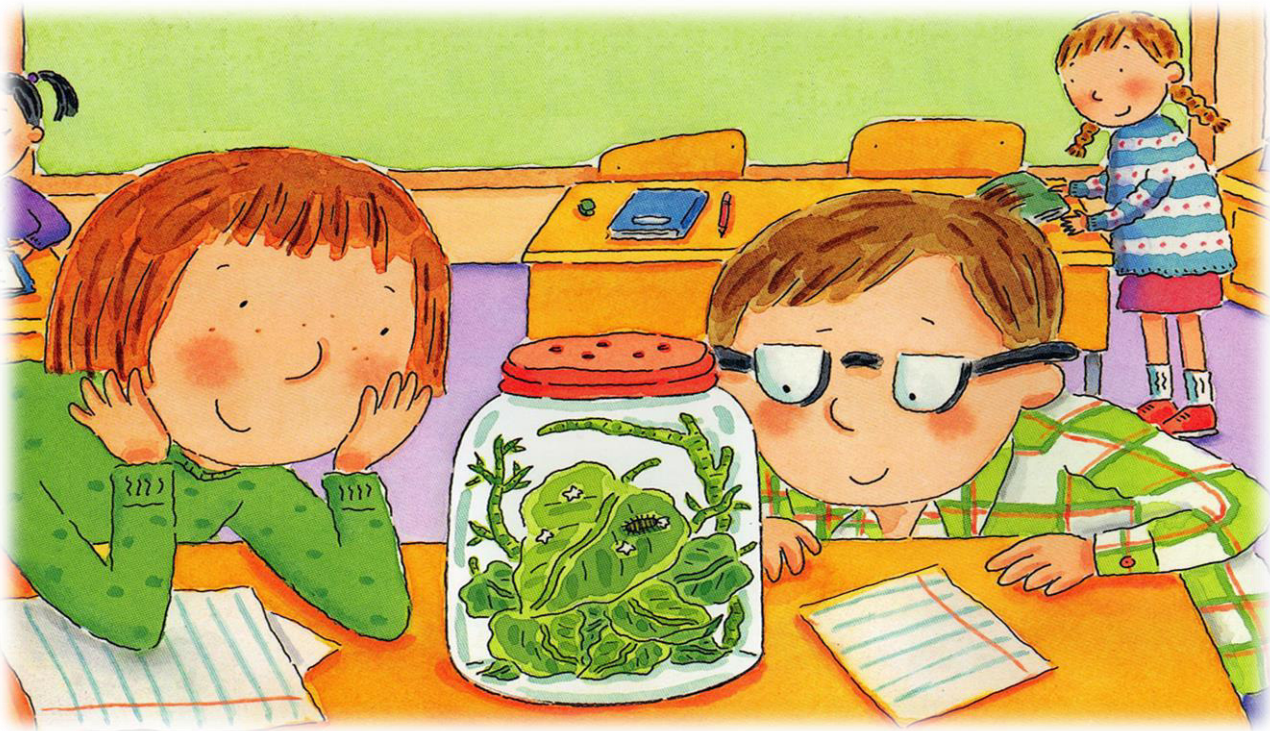
Как они делают свои гнезда.

«Путешествие в море и обратно».

Превращение гусеницы в бабочку

Дебора Хейлигман
Бари Вейссман

Однажды наш учитель принес в школу гусеницу в банке. Она ела зеленые листья. Эта крошечная гусеница собиралась превратиться в бабочку. Гусеницы обычно превращаются в бабочек на открытом воздухе. Но мы наблюдали превращение в бабочку в классе.

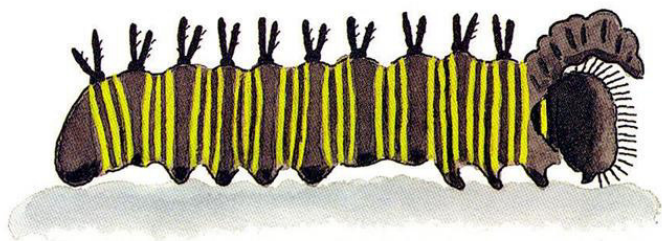

Учитель сказал нам, что наша гусеница появилась с крошечного яйца. Мать бабочки положила яйцо на листе. Она выбрала лист растения, чтобы гусеница питалась. Когда гусеница вылупилась из яйца, она была голодна. И она съела свою собственную скорлупу! И сразу же, стала есть зеленые растения.

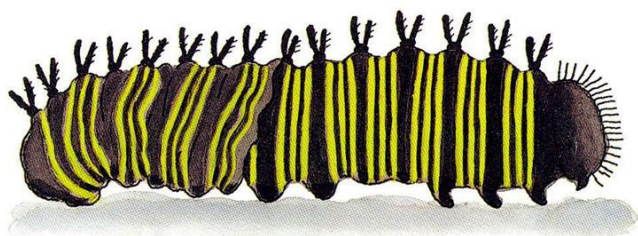
Работа гусеницы заключалась в том, чтобы есть и расти. Каждый день она становилась больше. Гусеница ела и выросла в течение 12 дней. Наша кожа растет вместе с нами, а кожа гусеницы не растет.

Когда гусеница стала слишком большой для ее кожи, то кожа на спине разделилась.

Гусеница поползла прямо из собственной кожи. Это была новая кожа под кожей. И это называется линять. Наша гусеница меняла свою кожу четыре раза. После многих дней наша гусеница стала расти. По величине она была, как мой мизинец.

Тогда наша гусеница сделала себе специальный дом. Сначала она сделала кнопку шелка, чтобы эту кнопку повесить вниз головой на ветку. Все кнопки были из шелка.

Затем она поменяла свою кожу в последний раз. Вместо новой кожи на этот раз она сформировала кокон с твердой оболочкой. Мы наблюдали за куколкой в течение длительного времени.

Затем образовалась куколка с твердой оболочкой. Оболочка всегда выглядела одинаково. Но изменения происходили внутри оболочки.

Мы ждали. Затем в один прекрасный день кто-то крикнул:

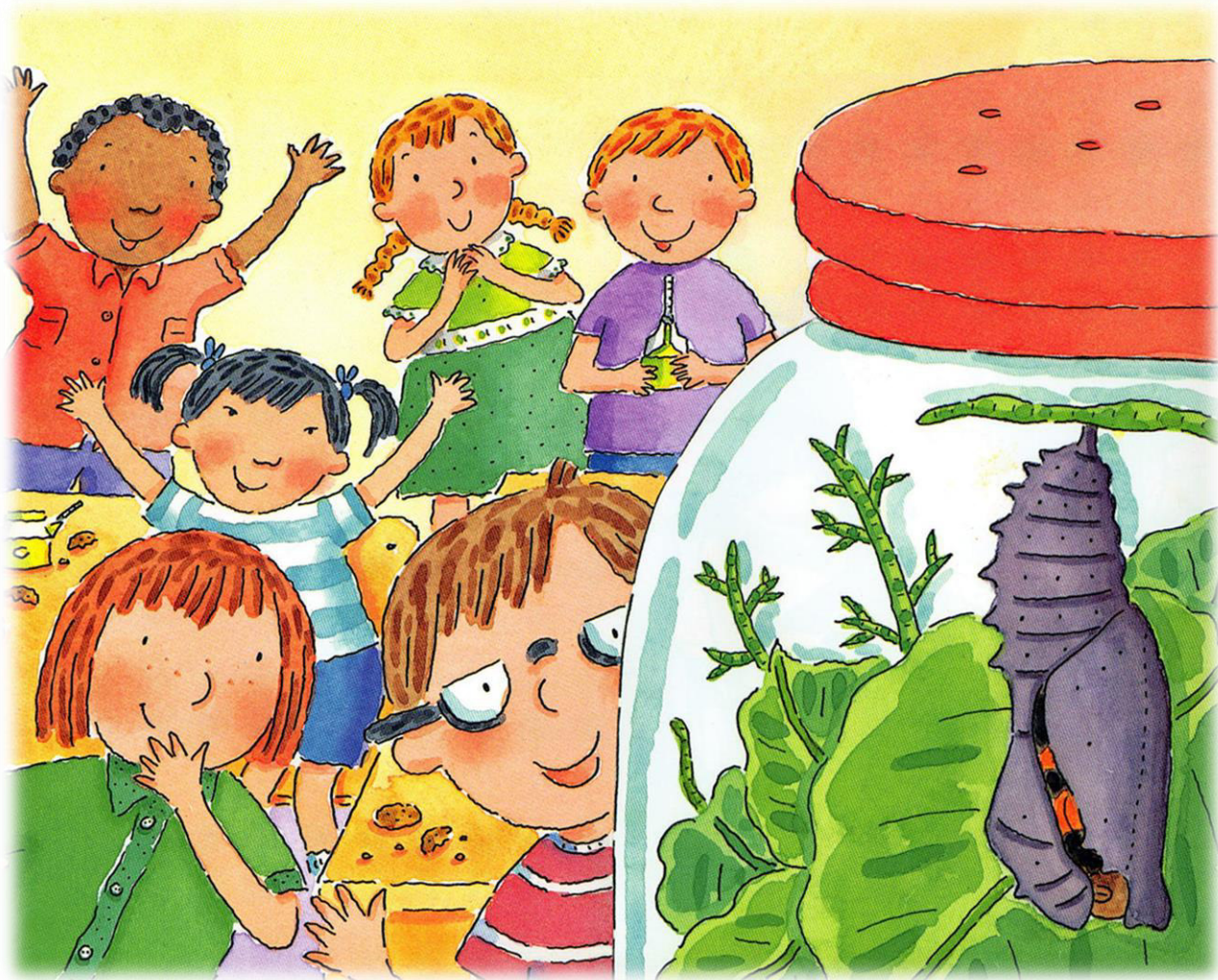
«Смотрите!»

Оболочка треснула.

Это была бабочка!

Наша бабочка была влажная и помятая. Она висела на оболочке, в то время как ее крылья хлопали. Таким образом, она перекачивала кровь в свои крылья. Затем она протянула крылья и стала сушить. Вскоре наша бабочка была готова к полету.

Наша бабочка уже не могла жить в банке. Она должна быть среди цветов, трав и деревьев. Мы наблюдали за нашей бабочкой на земле, в цветке. Она брала нектар цветка через длинные спиральные трубки. Может быть, это была самка бабочки. Может быть, когда-нибудь она оставит свое яйцо на листе.

Вопросы

Превращение гусеницы в бабочку

1. Какая была гусеница, когда учитель впервые показал ее детям?

2. Где дети смотрели превращение гусеницы в бабочку?

3. Почему яйцу нужно быть на листе?

4. Что было, когда гусеница вылупилась?

- ☐ выбрала лист.
- ☐ съела свою яичную скорлупу.
- ☐ питалась зелеными растениями.
- ☐ снесла яйцо.

5. Чем кожа гусеницы отличается от человеческой кожи?

- ☐ она не растет.
- ☐ она слишком большая.
- ☐ она растет в течении многих дней.
- ☐ гусеница может сканироваться на своей коже.

6. Почему гусенице нужно менять свою кожу?

- ☐ ее кожа стала меньше.
- ☐ она голодна.
- ☐ она получилась слишком большой для ее кожи.
- ☐ ее кожа стала слишком старой.

7. Сколько раз гусеница меняла свою кожу?

8. Насколько велика была гусеница, когда выросла?

9. Как гусеница использовала кнопку шелка?

10. Что вышло из скорлупы?

- ☐ зеленый лист.
- ☐ новая гусеница.
- ☐ крошечное яйцо.
- ☐ бабочка.

11. Как перекачивалась кровь бабочки в ее крылья?

- ☐ путем их сушки.
- ☐ махая ими.
- ☐ растягивая их.
- ☐ комкая их.

12. Почему бабочка не могла оставаться в банке?
- ☐ они не хотели смотреть на нее больше.
 - ☐ они хотели еще гусеницу.
 - ☐ она была слишком большая для банки.
 - ☐ она должна быть свободной на открытом воздухе.

13. Как бабочка получала цветочный нектар?
- ☐ ела цветы и травы.
 - ☐ жевала зеленые листья.
 - ☐ потягивала через трубку.
 - ☐ закачивала через крылья.

14. Расположите в правильном порядке, что происходит с гусеницей, как она превращается в бабочку.

- i. Гусеница образует твердую оболочку.
- ii. Гусеница питается и растет.
- iii. Бабочка машет крыльями.
- iv. Оболочка трескается и образуется куколка.

15. Подумайте о рассказе.
Как вы думаете, почему учитель принес гусеницу в класс?

Оценивание ответов к тексту *Превращение гусеницы в бабочку*

1. Какая была гусеница, когда учитель впервые показал ее детям?

Тип текста: Информационный

Процесс: Сосредоточиться на извлечении информации

1 – Допустимый ответ

Ответ указывает, что гусеница ела листья.

Примеры:

Гусеница ела зеленые листья.

Растения.

Листья.

0 – Недопустимый ответ

Ответ не означает, что гусеница ела листья.

Пример:

Еда.

2. Где дети смотрели превращение гусеницы в бабочку?

Тип текста: Информационный

Процесс: Сосредоточиться на извлечении информации

1 – Допустимый ответ

Ответ указывает, что дети наблюдали за изменением гусеницы в банке или школе.

Примеры:

В банке.

В классе.

В школе.

0 – Недопустимый ответ

Ответ не означает, что дети наблюдали за изменением гусеницы в приоткрытом классе или вне класса.

Примеры:

Вне класса.

На листе.

3. Почему яйцу нужно быть на листе?

Тип текста: Информационный

Процесс: Интерпретировать и интегрировать идеи информации

1 – Допустимый ответ

Ответ указывает, что яйцо было положено на зеленый лист так, чтобы гусеница могла есть пищу (как только она вылупится.)

Примеры:

Чтобы гусеница имела еду.

Могла съесть его.

Гусеница голодная.

0 – Недопустимый ответ

Ответ не означает, что яйцо было положено на листе так, чтобы гусеница могла есть пищу, когда она вылупится.

Примеры:

Поэтому бабочки могли съесть ее.

Поэтому она могла расти.

7. Сколько раз гусеница меняла свою кожу?

Тип текста: Информационный

Процесс: Сосредоточиться на извлечении информации

1 – Допустимый ответ

Ответ указывает, что гусеница сбрасывает кожу четыре раза.

Примеры:

Четыре раза.

4.

0 – Недопустимый ответ

В ответе не указывается, что гусеница линяет четыре раза.

Примеры:

Четыре дня.

В пять раз.

8. Насколько велика была гусеница, когда она выросла?

Тип текста: Информационный

Процесс: Сосредоточиться на извлечении информации

1 – Допустимый ответ

Ответ указывает, что гусеница была размером с мизинец, когда она закончила расти.

Примеры:

Она была большая как мой мизинец.

Размер мизинца-пальца мальчика.

Палец.

0 – Недопустимый ответ

Ответ не указывает, что гусеница была размером с мизинец, когда она выросла.

Примеры:

Большая как рука.

Большая.

Она была маленькая.

9. Как гусеница использовала кнопку шелка?

Тип текста: Информационный

Процесс: Сосредоточиться на извлечении информации

1 – Допустимый ответ

Ответ указывает, что гусеница использовала кнопку шелка, чтобы свисать (с ветки).

Примеры:

Висеть вниз головой.

Свисать.

Свисать с ветки.

0 – Недопустимый ответ

В ответе не указывается, что гусеница использовала кнопку шелка, чтобы свисать (с ветки). Ответ может повторять слова из вопроса.

Примеры:

Съесть.

Сделать дом.

14. Расположите в правильном порядке, что происходит с гусеницей, как она превращается в бабочку. Первый ответ был сделан для вас.

Тип текста: Информационный

Процесс: Интерпретировать и интегрировать идеи информации

1 – Допустимый ответ
Ответ дает правильный порядок событий в статье (2.1.4.3). 2 Гусеница образует твердую оболочку. 1 Гусеница питается и растет. 4 Бабочка машет крыльями. 3 Из оболочки появилась куколка.
0 – Недопустимый ответ
Ответ не обеспечивает правильного порядка событий в рассказе.

15. Подумайте о рассказе. Как вы думаете, почему учитель принес гусеницу в класс?

Тип текста: Информационный

Процесс: Рассмотрение и оценка публикации, языка и текстовых элементов

1 – Допустимый ответ
Ответ признает, что учитель принес гусеницу в класс для учащихся, чтобы показать, как она растет и превращается в бабочку. <u>Примеры:</u> <i>Чтобы увидеть превращение в бабочку.</i> <i>Чтобы узнать, как бабочки образуются.</i> <i>Чтобы они могли увидеть это превращение.</i>

0 – Недопустимый ответ

Ответ дает лишь неточное представление о том, что учитель принес гусеницу в класс или может дать неточное описание, почему учитель принес гусеницу.

Примеры:

Узнать о гусенице.

Наблюдать за бабочкой, как она ест.

Узнать о природе.

Это было приятно.

Храбрая Шарлотта

Ану Стохнер

Иллюстрация Хенрике Уилсон

Шарлотта отличалась от всех других овец с самого начала. Когда все другие ягнята просто застенчиво стояли со своими матерями, Шарлотта прыгала вокруг и была готова к приключениям.

Шарлотта жила со всеми другими овцами на склоне холма, недалеко от фермы. У них был пастух, который заботился о них и старая собака по имени Джек. Джек старался держать Шарлотту под контролем, но она его не боялась.

Однажды Шарлотта перепрыгнула через берег реки и пошла купаться в быстром течении.

«Ту, Ту», - сказали старшие овцы, качая головой. Чтобы они сказали, если бы знали, что ночью Шарлотта в тайне бродила по деревне?

Когда остальные овцы спали, она сбегала к своему особенному месту и смотрела на луну.

Даже Джек не замечал этого. Однако в те дни он не очень хорошо слышал.

Однажды произошло нечто ужасное. Пастух упал и сломал ногу. Джек лаял и кружил вокруг него, но это не помогло. Пастух лежал в траве, не зная, что делать.

«О боже, боже, – сказала старшая овца. – Кто-то должен пойти в дом фермера в долине и позвать на помощь».

«Джек должен идти. Он единственный, кто знает дорогу».

«Но это слишком далеко. Он едва справляется со стадом».

«Да, это правда», - сказали остальные, качая головами в отчаянии.

Тогда Шарлотта сказала: «Я сделаю это. Я пойду».

«Шарлотта? – пробормотала старая овца. – Ни в коем случае!

Овцы никогда не ходят в одиночку по долине». Старшие овцы были вне себя от беспокойства. Но Шарлотта не могла их слышать. Она уже ушла, чтобы найти правильную дорогу в долину. Когда Шарлотта дошла до оживленной дороги, настала середина ночи. Она стояла и смотрела на дорогу.

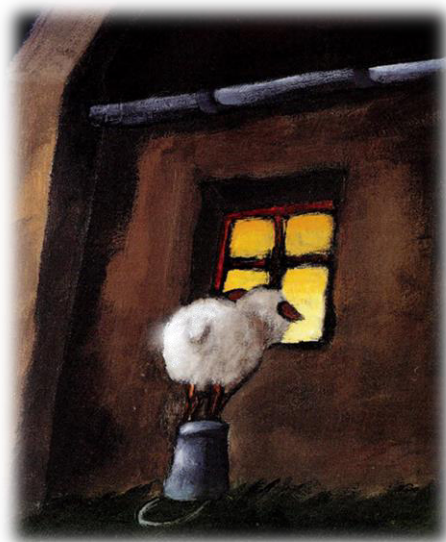
Водитель грузовика заметил Шарлотту и остановился. «Ты идешь в долину?» – спросил он. Шарлотта кивнула.

В грузовике было настолько хорошо, что Шарлотте было почти жаль, когда они доехали до дома фермера. Фермер спал, когда Шарлотта постучала в окно.

«Это Шарлотта, - сказал фермер, - и она одна. Наверное, что-то произошло».

Шарлотта и фермер поехали на тракторе, чтобы найти других овец. Когда они прибыли, бедный пастух все еще лежал в траве. Фермер сразу же повез его в больницу.

У пастуха нога была в гипсе в течение шести недель, прежде чем он мог вернуться к овцам. Когда он вернулся, то посмотрел на Шарлотту с улыбкой. С тех пор Шарлотта была свободна и бродила, как ей заблагорассудится.

1. Кто такой Джек?

2. Что Джек старался делать с Шарлоттой?

3. Найдите два отличия Шарлотты от других овец.

4. Где стояла Шарлотта на картинке с луной?

- ☐ в ее особом месте.
- ☐ у течения реки.
- ☐ на ферме.
- ☐ в ее потайном месте.

5. Почему Джек не заметил, как Шарлотта вышла ночью?

6. Почему пастух лежал на траве?

- ☐ он не хотел навестить фермера.
- ☐ он сломал ногу.
- ☐ он хотел спать.
- ☐ он смотрел на луну.

7. Куда животные должны были пойти за помощью?

8. Назовите одну причину того, почему Джек был лучшим выбором, чтобы идти за помощью.

Назовите одну причину того, почему Джек был НЕ самым лучшим выбором, чтобы идти за помощью.

9. Как чувствовали себя старшие овцы, когда Шарлотта ушла?

- ☐ счастливо.
- ☐ облегченно.
- ☐ беспокойно.
- ☐ сердито.

10. Почему Шарлотта не смогла услышать старших овец?

11. Когда Шарлотта дошла до дороги?

12. Что Шарлотта сделала, когда дошла до дороги?

- ☐ она пошла в сторону дома фермера.
- ☐ она остановилась и смотрела на машину.
- ☐ она пыталась перейти дорогу.
- ☐ она махнула грузовику, чтобы остановить его.

13. Почему Шарлотте было почти жаль, когда она добралась до дома фермера?

- ☐ она скучала по другим овцам.
- ☐ она должна была разбудить фермера.
- ☐ ей понравилась поездка в грузовике.
- ☐ она беспокоилась о пастухе.

14. Что сделала Шарлотта на дороге?

- ☐ она побежала в сторону дома фермера.
- ☐ она встала и смотрела на движение.
- ☐ она старалась пройти дорогу.
- ☐ ей пришлось остановить грузовую машину.

15. Как фермер узнал, что что-то было не так?

- ☐ Шарлотта была одна.
- ☐ Шарлотта сказала ему.
- ☐ Шарлотта приехала на грузовике.
- ☐ Шарлотта посмотрела с жалостью.

16. Что предприняли фермер и Шарлотта?

17. Как долго пастух был с гипсом на ноге?

18. Почему пастух посмотрел на Шарлотту с улыбкой?

19. Расставьте события в правильном порядке.

Первое было сделано за вас.

_____ Пастух идет в больницу.

_____ Шарлотта едет в долину.

_____ ¹ Пастух нуждается в помощи.

_____ Фермер находит пастуха.

Оценивание ответов к тексту *Храбрая Шарлотта*

1. Кто такой Джек?

Тип текста: Литературный

Процесс: Сосредоточиться на извлечении информации

1 – Допустимый ответ

Ответ указывает на то, что Джек старая овчарка.

Примеры:

Старая овчарка.

Овчарка.

Собака.

Собака пастуха.

0 – Недопустимый ответ

Ответ не указывает на то, что Джек старая овчарка. Ответ может содержать чрезмерно размытое описание Джека или описывать то, что Джек делал в рассказе.

Примеры:

Овца.

Пастух.

Животное (Обратите внимание на то, что данный ответ является слишком размытым).

Он тот, кто заботится об овцах.

Он держит Шарлотту под контролем.

2. Что Джек старался делать с Шарлоттой?

Тип текста: Литературный

Процесс: Сосредоточиться на извлечении информации

1 – Допустимый ответ

Ответ указывает на то, что Джек старается держать Шарлотту под контролем. Заметьте, что ответы перефразирующие эту идею считаются приемлемыми.

Примеры:

Держать Шарлотту под контролем.

Контроль.

Успокаивать ее.

0 – Недопустимый ответ

Ответ не указывает на то, что Джек старается держать Шарлотту под контролем.

Пример:

Усыпить ее.

3. Найдите два отличия Шарлотты от других овец.

Тип текста: Литературный

Процесс: Интерпретировать и интегрировать идеи и информацию

2 – Полное понимание

Ответ предоставляет два отличия Шарлотты от других овец, основанных на рассказе, из списка приемлемых ответов ниже. Отличия, перечисленные в одной строке, не могут засчитываться по отдельности.

ПРИМЕЧАНИЕ: Ответы, перефразирующие эти идеи, считаются приемлемыми, при условии, что смысл понятен._

Отличия Шарлотты от других овец:

Она была храброй. / Она не была стеснительной.

Она прыгала вокруг (пока остальные овцы стояли возле своих матерей). / Она не стояла возле своей матери.

Она была готова к приключениям.

Она перепрыгнула через берег реки и пошла купаться.

Она в тайне ночью бродила по деревне.

Она сбегала к ее особенному месту (и смотрела на луну) (пока остальные овцы спали).

1 – Частичное понимание

Ответ предоставляет одно отличие Шарлотты от других овец, основанных на рассказе, из списка приемлемых ответов.

0 – Отсутствие понимания

Ответ не предоставляет ни одного отличия Шарлотты от других овец, основанных на рассказе.

Примеры:

Она не боялась Джека.

Она была стеснительной.

Она была напугана.

5. Почему Джек не заметил, как Шарлотта вышла ночью?

Тип текста: Литературный

Процесс: Сделать простой вывод

1 – Допустимый ответ

Ответ указывает на то, что он не заметил отсутствия Шарлотты, потому что он не очень хорошо слышал.

Примеры:

Он не имел хорошего слуха.

Его уши болели.

Он ее не услышал.

0 – Недопустимый ответ

Ответ не указывает на то, что Джек не очень хорошо слышал. Ответ может указывать на то, что Джек был старым, но не соединить это с его проблемами со слухом.

Примеры:

Он спал.

Он был старым.

7. Куда животные должны были пойти за помощью?

Тип текста: Литературный

Процесс: Сосредоточиться на извлечении информации

1 – Допустимый ответ

Ответ указывает на то, что дом фермера в долине является местом, куда должны были пойти животные за помощью.

Примеры:

Дом фермера.

В долину.

0 – Недопустимый ответ
Ответ не указывает на то, что должны были пойти к дому фермера. <u>Примеры:</u> <i>Ферма.</i> <i>Дорога.</i> <i>К течению реки.</i>

8. Назовите одну причину того, почему Джек был лучшим выбором, чтобы идти за помощью. Назовите причину того, почему Джек был НЕ самым лучшим выбором, чтобы идти за помощью.

Тип текста: Литературный

Процесс: Сделать простой вывод

2 – Полное понимание
Ответ дает причину того, основываясь на рассказе, почему Джек был лучшим выбором, чтобы идти за помощью И причину того, почему Джек был НЕ самым лучшим выбором, чтобы идти за помощью. <u>Почему Джек был лучшим выбором:</u> <i>Он знал куда идти.</i> <i>Он знал, как добраться до дома фермера.</i> <u>Почему Джек был НЕ самым лучшим выбором:</u> <i>Он слишком стар, чтобы идти так далеко.</i> <i>Это было слишком далеким путешествием для него.</i> <i>Он не мог справиться с дистанцией.</i> <i>Он должен был остаться и следить за овцами.</i> <i>Он слишком медленный/слабый.</i> <i>Он плохо справлялся со стадом в эти дни.</i>
1 – Частичное понимание

Ответ дает причину того, почему Джек был лучшим выбором, чтобы идти за помощью ИЛИ причину того, почему Джек был НЕ самым лучшим выбором, чтобы идти за помощью.
0 – Отсутствие понимания Ответ не дает причину того, почему Джек был лучшим выбором, чтобы идти за помощью ИЛИ не дает причину того, почему Джек был НЕ самым лучшим выбором, чтобы идти за помощью. <u>Пример:</u> <i>Он был лучшим выбором, потому что он был самым быстрым.</i>

10. Почему Шарлотта не смогла услышать старших овец?

Тип текста: Литературный

Процесс: Сосредоточиться на извлечении информации

1 – Допустимый ответ Ответ указывает на то, что Шарлотта не слышала старую овцу, потому что она уже ушла, чтобы пойти в дом фермера. <u>Примеры:</u> <i>Она уже ушла.</i> <i>Она уже была на пути к дому фермера.</i> <i>Она была слишком далеко.</i>
0 – Недопустимый ответ Ответ не указывает на то, что Шарлотта не слышала старую овцу, потому что она уже ушла, чтобы пойти в дом фермера. <u>Пример:</u> <i>У нее были больные уши.</i>

11. Когда Шарлотта дошла до дороги?

Тип текста: Литературный

Процесс: Сосредоточиться на извлечении информации

1 – Допустимый ответ

Ответ указывает на время (середина ночи) когда Шарлотта дошла до дороги.

Примеры:

В середине ночи.

Ночью.

Ночь.

0 – Недопустимый ответ

Ответ не указывает на время, когда Шарлотта дошла до дороги.

Примеры:

В середине.

Когда фермер спал (Заметьте, что в рассказе нет информации о том, что фермер спал, когда Шарлотта дошла до дороги).

16. Что предприняли фермер и Шарлотта?

Тип текста: Литературный

Процесс: Сосредоточиться на извлечении информации

1 – Допустимый ответ

Ответ указывает на то, что Шарлотта и фермер поехали на тракторе к овцам. <u>Примеры:</u> <i>Поехали на тракторе к овцам.</i> <i>Уехали.</i> <i>Уехали вместе.</i> <i>Нашли овец.</i> <i>Уехали, чтобы добраться до пастуха.</i>
0 – Недопустимый ответ Ответ указывает на то, что Шарлотта и фермер поехали на тракторе к овцам. Ответ может содержать действия из других частей рассказа. <u>Примеры:</u> <i>Они уехали в больницу.</i> <i>Они уехали в долину.</i> <i>Они уехали в грузовике.</i>

17. Как долго пастух был с гипсом на ноге?

Тип текста: Литературный

Процесс: Сосредоточиться на извлечении информации

1 – Допустимый ответ Ответ указывает на то, что пастух носил гипс шесть недель. <u>Примеры:</u> <i>Шесть недель.</i> <i>6 недель.</i>
0 – Недопустимый ответ

Ответ не указывает на то, что пастух носил гипс шесть недель.

Пример:

Шесть.

18. Почему пастух посмотрел на Шарлотту с улыбкой?

Тип текста: Литературный

Процесс: Интерпретировать и интегрировать идеи и информацию

1 – Допустимый ответ

Ответ указывает на то, что пастух улыбнулся Шарлотте, потому что он был благодарен ей (за помощь/ за то, что позвала фермера), или ответ может указать на то, что пастух гордился Шарлоттой.

Примеры:

Она ушла, чтобы позвать фермера.

Она ушла за помощью.

Он был благодарен.

Она спасла его.

Она помогла ему.

Он гордился ей.

Потому что она была храброй.

0 – Недопустимый ответ

Ответ не указывает на то, что пастух улыбнулся Шарлотте, потому что она помогла ему, позвав фермера, или он гордился ей.

Примеры:

Она ему нравилась.

Он был счастлив.

19. Расставьте события в правильном порядке.

Первое было сделано за вас.

- _____ Пастух идет в больницу.
- _____ Шарлотта едет в долину.
- 1 _____ Пастух нуждается в помощи.
- _____ Фермер находит пастуха.

Тип текста: Литературный

Процесс: Интерпретировать и интегрировать идеи и информацию

1 – Допустимый ответ
Ответ распознает следующий порядок событий (4, 2, 1, 3).
<u>4</u> _____ Пастух идет в больницу. <u>2</u> _____ Шарлотта едет в долину. <u>1</u> _____ Пастух нуждается в помощи. <u>3</u> _____ Фермер находит пастуха.
0 – Недопустимый ответ
Ответ не распознает порядок событий.

Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігі

«Ақпараттық-талдау орталығы» АҚ

PIRLS құралнамасы және оны бағалау технологиясы

Астана 2017

УДК 37.0

ББК 74.202.

И-73

И-73. «PIRLS құралнамасы және оны бағалау технологиясы».

Жинақ – АТО АҚ: Астана, 2017 - 92 бет.

ISBN 978-601-7904-06-7

Берілген жинақ «АТО» АҚ Халықаралық салыстырмалы зерттеулер департаментімен еліміздің педагогикалық қауымдастығына білім беру процесінде пайдалану мақсатында әзірленген. Құрастырушылар: А.Ж. Құлтуманова, А.Д. Байгулова.

УДК 37.0

ББК 74.202.

ISBN 978-601-7904-06-7

МАЗМҰНЫ

4	Кіріспе
7	Майра мен қызыл тауық
14	Мәтіннің сұрақтары
19	Жауаптарды бағалау
29	Теңіз тасбақасының өмірлік саяхаты
36	Мәтіннің сұрақтары
42	Жауаптарды бағалау
54	Жұлдызқұрттың көбелекке айналуы
59	Мәтіннің сұрақтары
63	Жауаптарды бағалау
69	Батыл Шарлотта
73	Мәтіннің сұрақтары
78	Жауаптарды бағалау

Кіріспе

Жаһандық әлем қарқынды түрде дамып жатыр. Күн сайын адам үлкен ақпарат ағынымен кездеседі. Бұл, әрине, оқу құзыреттілігінің жоғары дағдыларын талап етеді.

Уақыт оқу құмарлығы мен әдет нысанын айтарлықтай өзгертті. Кітап құндылығын түсінуді қалай сақтауға болады?

Әрбір ел осы бағытта өз тәсілдерін ойлап табуда. Бұл ретте, халықаралық қауымдастықтың айтуынша - оқу мәдениеті бастауыш мектепте қалыптасады. Оқу мәдениеті оқушылардың математика және жаратылыстану даярлығын алдын ала анықтайды. Әлемнің 50-ден астам елдері PIRLS зерттеуінің бірегейлігін мойындайтыны кездейсоқ емес. Біз де солардың қатарындамыз.

PISA зерттеуінің нәтижелері біздің оқушылардың оқу құзыреттілігі төмен екенін көрсетті. Нәтиже көрсеткіші ЭЫДҰ-ның орташа көрсеткішінен төмен: PISA-2009 - 390 ұпай, PISA-2012 – 393 ұпай және PISA-2015 - 427 ұпай. Сондықтан, оқушылардың оқу құзыреттілік деңгейі білім беру жүйесі үшін өзекті мәселе болып қалуда.

Жағдайды толық түсіну үшін және шынайы тәуелсіз халықаралық баға алу үшін Қазақстан алғаш рет PIRLS-2016 зерттеуіне қатысты. Елдің мұғалімдер мен ата-аналар қауымы нәтижелерді күтуде.

Зерттеу нәтижелері 2017 жылы желтоқсан айында IEA зерттеудің халықаралық үйлестірушісімен жарияланатын болады.

Зерттеуге қазақстандық мектептердің қатысуы мұғалімдерге балалардың оқу дағдылары мойындалған халықаралық өлшемдеріне қол жеткізуге мүмкіндік береді.

Осы жинақтың мазмұнды материалы бастауыш сынып мұғалімдеріне әдістемелік қолдау ретінде әзірленді.

PIRLS
2016

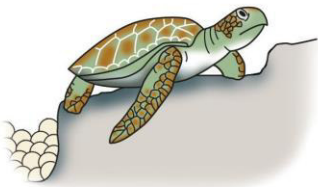
**PIRLS - МӘТІНДІ ОҚУ ЖӘНЕ ТҮСІНУ САПАСЫН БАҒАЛАЙТЫН
ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ЗЕРТТЕУ**

Мәтіндер

TIMSS & PIRLS
International Study Center
Lynch School of Education, Boston College

Мазмұны

	Майра мен қызыл тауық	7
	Теңіз тасбақасының өмірлік саяхаты	29
	Жұлдызқұрттың көбелекке айналуы	54
	Батыл Шарлотта	69

Майра мен қызыл тауық

Авторы Прю Андерсон

Майра тордың есігінің ілмегін ашты. Есікті ашқысы келіп тартқанда, аулаға лап қойған тауықтарды көріп күлді. Олар қауырсындары дірілдеп, қытқыттап Майра шашқан жемді жей бастады. Қызыл тауық әдеттегідей, басшылықты өзіне алып, ең жақсы кесектерді тартып алды да, жолында бөгет болған тауықты шоқып, қанаттарымен сермеп үркіте бастады.

«Неге басқа тауықтар қызыл тауыққа өздерін басқаруға жол береді?» - деп сұрады Майра анасынан.

«Тауықтарда басқару жүйесі бар», - деп түсіндірді анасы. «Ең батыл және қайратты тауық басшылық етеді. Ол басқа тауықтардың барлығын шоқиды, бірақ оны ешкім шоқымайды. Басқару жүйесіндегі келесі тұрған тауық, басты тауықтан басқа қалған тауықтардың барлығын шоқи алады, сөйтіп ең төменгі сатыға дейін жалғасады, сондықтан сен ең төмендегі тауықты аяйсың. Тауықтар өктемшіл басшыны жақсы көреді».

Бірақ Майраның пікірі басқаша болды. Ол тауықтарды түлкі мен үкілер алып кетпес үшін, күнде кешке торларына қамады. Бұл оның міндеті еді. Оның үлкен жанұясында әркімнің өз міндеті болды. Қараңғы түскенде тауықтар өз торларына қайта оралғанына қуанғандай болды. Қызыл тауықтан басқасының барлығы.

Ол тордың есігіне бара жатқандай болып, соңғы мезетте кейін қарай секіріп, Майраның оның ізіне түсуін күтті.

Тағы бір айласы, ол ауланың ортасында тұрды. Майра жақындап, оны ұстағысы келгенде, қанаттарын қатты қағып, ұстай алмайтындай қайта қашады. Қызыл тауық Майра артынан көп жүгіргеннен кейін, ол ақырындап торға кірді. Майра оның артынан тордың есігін сарт еткізіп жапқанда, кішкентай қызыл көздерінде жеңістің оты жарқ еткендей болды.

Майра қызыл тауықты торға кіргізу үшін, оны алдап жақсы көретін тамағын түнде тордың ішіне қалдырды, бірақ тауық оған көнген жоқ. Майра құмыраның қақпағын соғып, қызыл тауықты қорқытқысы келді, бірақ басқа тауықтарды үркітіп, олар екі күн бойы жұмыртқаларын сала алмады.

Майра әкесін іздеуге кетті. «Мен мына қызыл тауықтың сыбағасын беруім керек», - деді ол. «Мен оны бір түнге далада қалдырамын, сосын ол түлкімен, үкімен күресіп көрсін.

Осыдан кейін мені көргенде торға кіру керек екендігін білетін болады».

«Майра», - деді әкесі оған бұрылып. «Тауық түлкімен де, үкімен де күресе алмайды, бізге тауықтарымыз керек. Олардың барлығының жұмыртқалары керек».

Ол күлімсіреді. «Сенің мәселең бұлай шешілмейді, өйткені басқару жүйесіндегі келесі тауық қызыл тауықтың орнын басады». Ол жұмысына қайта оралды.

«Майра жүгіріп ас үйге кетті.
«Анашым, маған өз жұмысым
ұнамайды.

Маған басқа жұмыс керек».

«Бұл оңай», - деді анасы.
«Сен түскі ас дайындайсың».
Майра үстелде үйілген тамаққа
қарады, жанұяның барлығын
тамақтандыру үшін оларды
жинап, турап, пісіру керек еді.

«Сен ыдыс жуасың».

Майра ыдыс жуатын
шұңғылшада кешегі түннен бері үйіліп тұрған қазан мен табаларға
қарады.

«Сен балаға қарайсың».

Майра бананды бетіне, шашына, киіміне маз болып жағып жатқан
өзінің кішкентай сіңілісіне қарады.

Майра ас үйдің есігінен шығып кетті. «Мен сенің жұмысыңды
атқарар едім», - деді артынан анасы.

Сол кеште Майра аулада қызыл тауықты қуып жүргенде, ауланың басқа жағынан төмен қарай түсіп бара жатқан үкіні көрді.

Үкі үлкен ақ қанаттарымен шөптің үстінен ұшып өтіп, тышқанды тырнақтарымен ұстап алып, көлеңкеге ұшып кетті. Бұл Майраға ой салды. Келесі күні Майра сым мен ақ мата алып, одан екі ақ қанат жасап, таяқтың басына байлап қойды. Ол өзінің жоспарын ағасы Саматқа түсіндірді.

Сол кеште Майра әдеттегідей қызыл тауықтың артынан қуып жүрген кезде, Самат Майра жасаған таяқпен аулаға кіріп келді. Ол қанаттарды қызыл тауыққа қарай сілтеді. Тауық тоқтап өзінің қауырсындарын жазып жіберіп, ашуланып қытқыттап, қанаттарын қағып, шабуыл жасаушымен бетпе-бет кездесуге дайын болды, бірақ ақ қанаттар жақындап келе жатты. Қызыл тауық қытқыттауын тоқтатты. Ол жерге отырып, тұмсығын жоғары қарай бағыттап, мүмкіндігі болса, шоқуға дайын болды. Кенет, Майра арашаға түсті.

Майра ақ қанаттыларға айқайлай бастады. Ол өз қолымен қанаттарды ұрып, оларды алысқа қарай итеріп жіберді. Оның ағасы қанаттарды жоғары қарай көтерді. Олар қайтадан келіп, Майра оларға тойтарыс беріп жатты. Моншақ тәріздес қызыл тауықтың көздері барлық оқиғаны бақылап жатты, себебі ол Майраның аяғының астында отырды. Ақырында, қорқынышты қанаттар жеңіліп, ұшып кетті.

Майра еңкейіп, қолын созды. Қызыл тауық қарсыласпай, тұмсығын абайлап Майраның қолына салды. Майра тауықтың қауырсынды төсінен кішкентай жүрегінің соғысын сезді, оны торға қайта кіргізбек болды. Ол тауықтың жүрек соғысы жайлағанға дейін, оны құшақтап отырды, ал содан кейін оны абайлап торға кіргізді де Саматқа күлімсіреді.

«Енді басқару жүйесінің басында сен тұрсың», - деп күлді Самат.

1. Өңгіменің басында Майра не істеп жүрді?

- ☐ тауықты ұстап жүрді.
- ☐ тауықтарға тамақ беріп жүрді.
- ☐ жұмыртқаларды іздеп жүрді.
- ☐ қауырсындарды жинап жүрді.

2. Автор қызыл тауықтың қандай екенін қалай түсіндіреді?

- ☐ тауықтың сыртқы келбетін сипаттау арқылы.
- ☐ тауықтың жақсы көретін тамағын сипаттау арқылы.
- ☐ тауықтың қайда тұратынын сипаттау арқылы.
- ☐ тауықтың іс-әрекеттерін сипаттау арқылы.

3. Неге Майраның анасында басқару жүйесінің соңындағы тауыққа деген аяныш сезімі оянды?

4. Неге қызыл тауық Майраны ызаландырады?

5. Неге Майра тордың есігін сарт еткізіп жабады?

- ☐ Майра ашулы.
- ☐ есік дұрыс жабылмайды.
- ☐ түлкі келе жатты.
- ☐ қызыл тауық қашып кетеді.

6. Майра қызыл тауықтың торға кіргенін қалады.

Майраның қандай екі әрекеті іске аспады?

7. Неге әкесі Майраның ойына қарсы болды?

- ☐ қызыл тауық өз-өзін жаралап алады.
- ☐ тауық жұмыртқа салуды тоқтатуы мүмкін.
- ☐ әкесінің ойынша, қызыл тауық өліп қалуы мүмкін.
- ☐ әкесі тауықтың сыбағасын бергісі келді.

8. Әкесі басқару жүйесіндегі келесі тауық, қызыл тауықтың орнын басатынын айтты.

Ол мұнымен не айтқысы келді?

9. Неге анасы «Мен сенің жұмысыңды атқарар едім» деді?

- ☐ анасы Майраны аяп кетті.
- ☐ Майра үй ішіндегі жұмысты көбірек істеу керек еді.
- ☐ анасы тауықтардың артынан қарап жүргенді ұнататын.
- ☐ Майра анасының жұмыстары одан қиын екенін түсіну керек еді.

10. Майра өз идеясына қалай жетті?

- ☐ Майраның ағасы, Самат, оған жоспар құрып берді.
- ☐ Майра үкінің тышқанды ұстап алғандығын көрді.
- ☐ Майраның әкесі оған үкілер туралы айтып берді.
- ☐ Майра таяқ пен ақ матаны көрді.

11. Неге Майра таяққа ақ қанаттар жасайды?

- ☐ тауықтың қанаттарына ұқсау үшін.
- ☐ шешім қабылдау үшін.
- ☐ үкі болып көріну үшін.
- ☐ Саматқа әсер ету үшін.

12. Майра «өз қолымен қанаттарды ұрып, оларды алысқа қарай итеріп жіберді».

Майра тауықтың не ойлағанын қалады?

- ☐ Майра тауықты қорғап жатқанын.
- ☐ Майра тауыққа ашуланып жатқанын.
- ☐ Майра үкіден қорыққанын.
- ☐ Майра үкімен ойнап жатқанын.

13. Әрекетіне қарай Майраның қандай адам екенімен таныстыңыз. Майраны сипаттаңыз және мәтіннен осыны дәлелдейтін екі мысал келтіріңіз.

14. Неге Майра әңгіменің соңында басқару жүйесінің басында болады?

Өз жауабыңызды түсіндіру үшін әңгімедегі мәліметтерді қолданыңыз.

15. Сендердің ойларыңша келесі жолы Майра тауықтарды торға кіргізгенде, қызыл тауық не істеуі мүмкін?

16. Неге «Майра жаңа тәсіл тапты» деген тақырып бұл әңгіменің тағы бір тақырыбы ретінде жақсы болар еді?

Бір себебін жазыңыз.

3. Неге Майраның анасында басқару жүйесінің соңындағы тауыққа деген аяныш сезімі оянды?

Мәтіннің түрі: Әдеби

Процесс: Қорытындыларды тиянақтау

1 – Дұрыс жауап

Жауапта басқа тауықтардың оны тұмсығымен ұруы, оның ешкімді тұмсығымен ұра алмайтыны немесе оның ең жаман жағдайда болғаны туралы айтылады.

Мысалдар:

Барлық басқа тауықтар оны тұмсығымен ұра алады.

Ол басқа тауықтарды тұмсығымен ұра алмайды.

Барлығы оған айтқанын істеткізеді.

Тауықтардың ең мықтысы үнемі оған не істеу керектігін айтады.

Себебі, оған тек тамақтың қалдықтары қалады.

0 – Бұрыс жауап

Жауапта бейресми иерархия ұғымын түсінбеушілік көрсетіледі, немесе жауап мәтінге сәйкес және нақты емес, немесе сұрақта келтірілген сөздерді қайталайды.

Мысалдар:

Мүмкін ол ауру.

Басқа тауықтар иерархияның жоғарғы бөлігінде орналасқан.

Себебі басшылық ету үшін көп уақыт өту керек.

Себебі тауықтарға өктемшіл басшы ұнайды.

4. Неге қызыл тауық Майраны ызаландырады?

Мәтіннің түрі: Әдеби

Процесс: Ақпаратты талдау және жалпылау

1 – Дұрыс жауап

Жауапта қызыл тауықтың бейресми иерархияның жоғарғы бөлігінде орналасқаны немесе басшы болғаны, немесе өзін басқалардан артық сезінгені туралы айтылады.

Мысалдар:

Тауық бейресми иерархияның жоғарғы бөлігінде орналасқан.

Тауық - өктемшіл.

Майраның айтқанын істегісі келмейді, себебі ол – басшы.

Майрадан артық көріну үшін.

Қызыл тауық өзін басқалардан жоғары санайды.

Қызыл тауық өзін ең батыл және мықты деп санайды, сондықтан мазақ қылады.

0 – Бұрыс жауап

Жауапта қызыл тауықтың осылай жасау ниеті туралы айтылмайды. Ол нақты емес болуы мүмкін, мәтінге сәйкес емес немесе сұрақта келтірілген сөздерді қайталайды.

Мысалдар:

Тауық тордың ішінде болғысы келмейді.

Тауық тордың сыртында түні бойы болғысы келеді.

Тауық тіл алмайды.

Ол Майраны жақсы көрмейді.

Ол торға барып қайтқысы келмейді.

Майраның сұраған нәрсесін жасағысы келмейді.

6. Майра қызыл тауықтың торға кіруін қалады.

Майраның қандай екі әрекеті іске аспады?

Мәтіннің түрі: Әдеби

Процесс: Анық түрде берілген ақпаратты іздеу

2 – Толық түсінік

Жауапта келесі екі әрекет келтірілген:

Тауықты ұстау.

Тордың ішіне тамақ қою.

Қақпақтарды бір-біріне соғып, дыбыс шығару.

Тауықты қуалау.

1 – Жартылай түсінік

Жауапта жоғарыда келтірген бір әрекет айтылады.

0 – Түсініксіз

Жауапта стратегияның табысы туралы айтылады немесе жауап дұрыс емес. Ол нақты емес болуы мүмкін, мәтінге сәйкес емес немесе сұрақта келтірілген сөздерді қайталайды.

Мысалдар:

Майра үкі болғансып, қызыл тауықты қорқытады.

Майра тауықты түні бойы тордың сыртында қалдырады.

Самат Майраға көмектеседі.

Ол тауықты қорқытады.

Қанаттарын қолданады.

Сыртта түні бойы қалдырады.

8. Әкесі басқару жүйесіндегі келесі тауық, қызыл тауықтың орнын басатынын айтты. Ол мұнымен нені айтқысы келді?

Мәтіннің түрі: Әдеби

Процесс: Мәтіннің мазмұнын, тілін және элементтерін талдау және бағалау

1 – Дұрыс жауап

Жауап (қызыл тауық өлсе) осы жағдай қайталанатындығын және келесі тауық осындай мәселелерді туындататынын немесе қызыл тауық секілді өзін жаман ұстауы туралы түсінікті көрсетеді.

Мысалдар:

Кезең жалғасады, сондықтан түлкіге тауықты жеуге мүмкіншілік берудің ешқандай мағынасы жоқ.

Егер де қызыл тауық өліп қалса, келесі басшылық ететін тауық қызыл тауық жасаған әрекеттерінің барлығын жасауын білдіреді.

Иерархияда келесі басшылық ететін тауық қызыл тауықтың орнына келіп, қызыл тауық жасағанның бәрін істейді.

Ол басқа тауықтың қызыл тауық істеген әрекеттерді қайталайтынын айтады.

0 – Бұрыс жауап

Жауап (қызыл тауық өлсе) осы жағдайдың қайталанғандығы және келесі тауық осындай мәселелерді туындататынын немесе қызыл тауық секілді өзін жаман ұстайтыны туралы айтылмайды. Жауапта тек қызыл тауықтың орнына басшы болып келген басқа тауық туралы айтылуымен байланысты болуы мүмкін.

Мысалдар:

Екінші тауық басшы болады.

Басқа тауық өзін басшылық ретінде көрсетеді.

Иерархияда келесі орында тұрған тауық басшы болатынын білдіреді.

Егер қызыл тауық кетсе, оның орнына жаңа басшы келеді.

Батылдығы және мықтылығы жағынан екінші орында тұрған тауық орынды басады.

Қызыл тауықтың қаза болуын білдіреді.

13. Әрекетіне қарай Майраның қандай адам екенімен таныстыңыз. Майраны сипаттаңыз және мәтіннен осыны дәлелдейтін екі мысал келтіріңіз.

Мәтіннің түрі: Әдеби

Процесс: Ақпаратты талдау және жалпылау

3 – Кең көлемді түсінік

Жауапта екі түрлі мысалдармен дәлелденген, мінез-құлқының, сезімнің немесе қарым-қатынастың кем дегенде бір ерекшелігін келтіріп, Майра мінезін түсінгенін көрсетеді НЕМЕСЕ мінез-құлқының/сезімнің/ қарым-қатынастың екі ерекшелігін келтіріп, әрбір категорияға мысал келтірілді.

Мысалдар:

Майра батыл, себебі қызыл тауық еркелегеннің өзінде, ол берілмей, тауықты торда қамау үшін әртүрлі жолды қолданады.

Майра ашулы, себебі ол тордың есігін тарс еткізіп жауып, қатты топырмен асүйге кіреді.

Ол ақылды, себебі қанаттармен идеяны қолданып, тауықтың ең жақсы көретін тамағын апарып, торға алдап әкелуге тырысады.

Ол жауапты, себебі ол тауықтардың қауіпсіздік жағдайда болғанына көз жеткізді және өнертапқыш, себебі үкімен жоспарын қолданады.

Майра ақылды, себебі ол тауықты торда қамап қойды. Майра берілмейді, себебі осыны 4 немесе 5 рет істеуге тырысты.

Мүмкін мінез-құлықтары мен әрекеттері

Тапқыр, ақылды, зерек: қызықты шешу жолдарын ойлап табады.

Батыл, сәтсіздікті қабылдамайды: көздегеніне жеткенше берлімейді; тауықтың әрекетіне ашулы.

Адал: өз міндеттерін күн сайын орындайды.

Қызыққұмар: мәселені түсіну үшін сұрақтар қояды.

2 – Қанағаттанарлық түсінік

Жауап тиісті мысалмен мінез-құлықтың, сезімнің немесе қарым-қатынастың бір ерекше жақтарын келтіріп, Майраның мінезін түсінуді көрсетеді.

Мысал:

Ол түнерген және тауыққа ашулы.

Ол тауықтың қажет нәрсесін істеуді қалайды.

1 – Минималды түсінік

Жауапта мысал келтірмей немесе нақты мысал бермей, Майраның бір немесе екі мінез/сезім/қарым-қатынас ерекшеліктері келтіріледі: (мысалы, батыл, ақылды). Жауапта қарама-қарсы мінез-құлық ерекшеліктері айтылмайды.

Мысалдар:

Ол тапқыр және ақылды.

Ол көп жақсы идея ұсынады.

Ол қайта-қайта тырысады.

Ол ашуланады және ренжиді.

0 – Жеткіліксіз түсінік

Жауап мінез-құлықтың, сезімнің немесе қарым-қатынастың ерекше жақтарын келтірмейді, ол мінез-құлықтың сәйкес келмейтін жақтарын көрсетуі мүмкін, нақты емес немесе мәтінге қатысты емес, немесе сұрақтағы сөздерді қайталайды.

Мысалдар:

Ол жақсы.

Ол жақсы қыз.

Ол көп жақсы нәрселерді істейді.

Ол қамқоршыл, ақылды, әдемі, мейірімді, жақсы көретін (өте жалпы ұғымдар).

Ол ашулы және сүйкімді (қарама-қайшы ұғымдар).

Ол ашулы және бақытты (қарама-қайшы ұғымдар).

Ол өз ісін жақсы көреді (жауап дұрыс емес).

14. Неге Майра әңгіменің соңында басқару жүйесінің басында болады? Өз жауабыңызды түсіндіру үшін әңгімедегі мәліметтерді қолданыңыз.

Мәтіннің түрі: Әдеби

Процесс: Ақпаратты талдау және жалпылау

2 – Толық түсінік

Жауапта тауықты Майраның оны құтқарғанын ойлауға мәжбүрлеу арқылы тауықты адастырғаны, үкінің жалған болғаны, немесе тауықты торға қалай қамау жөнінде Майрада жоспар болғаны туралы айтылады.

Мысалдар:

Тауық өз торына қайта оралды, себебі Майра оны жалған үкіден қорғап қалды.

<i>Майра тауықтың оны құтқарғанына ойлауды мәжбүр етті.</i> <i>Ол тауықты алдады, содан кейін тауық Майраның одан ақылды екенін ойлады.</i> <i>Майра тауықты құтқарған секілді болды.</i> <i>Ол жалпы пікір бойынша «үкіні» шошытты.</i>
1 – Жартылай түсінік
Жауапта тауықтың құтқарғаны/шошығаны немесе Майраның үкіні шошытқаны айтылады. <u>Мысалдар:</u> <i>Қызыл тауық Майра оны құтқарды деп ойлады.</i> <i>Тауық Майраны батыл деп санайды.</i> <i>Ол тауықты үкіден қорғады.</i> <i>Ол үкіні шошытты.</i> <i>Ол қызыл тауықты қорқытты.</i>
0 – Түсініксіз
Жауап нақты емес болуы мүмкін, мәтінге сәйкес емес немесе сұрақта келтірілген сөздерді қайталайды. <u>Мысалдар:</u> <i>Майра жауапты.</i> <i>Майра басқаруды жақсы көреді.</i> <i>Себебі Самат солай деді.</i>

15. Сендердің ойларыңша келесі жолы Майра тауықтарды торға кіргізгенде, қызыл тауық не істеуі мүмкін?

Мәтіннің түрі: Әдеби

Процесс: Ақпаратты талдау және жалпылау

1 – Дұрыс жауап

Жауапта тауықтың өзін-өзі жақсы ұстауы туралы айтылады.

Мысалдар:

Ол Майра келіп, алып кетпегенше жай отырады.

Ол тордың ішіне кіріп, еш мәселе тудырмайды.

Ол басқалар сияқты тордың ішіне кіреді.

Ол істеген әрекетін еске алып, сол жерде қалады.

Ол басқалармен бірге торға кіреді.

Ол бірден сол жаққа барады.

Ол Майраның айтқанына бағынады.

0 – Бұрыс жауап

Жауап нақты емес болуы мүмкін, мәтінге сәйкес емес немесе сұрақта келтірілген сөздерді қайталайды.

Мысалдар:

Ол, мүмкін, істегенін жасайды.

Қашып кетеді.

Тауық ашуланады.

Майраның қулығына түспейді.

Майраның оны қууын қалайды.

16. Неге «Майра жаңа тәсіл тапты» деген тақырып бұл әңгіменің тағы бір тақырыбы ретінде жақсы болар еді? Бір себебін жазыңыз.

Мәтіннің түрі: Әдеби

Процесс: Ақпаратты талдау және жалпылау

1 – Дұрыс жауап

Жауапта Майраның мәселені шеше алғаны туралы айтылады.

Мысалдар:

Майра тауықтың оның айтқанын істеуге жол тапты.

Ол тауықты алдау арқылы, өз айтқанын істеткізді.

Ол тауыққа тағлым көрсететін шешімін тапты.

Ол тауықты торға кіргізу жолын тапты.

Себебі, тауықтың оны тыңдау жолын тапты.

0 – Бұрыс жауап

Жауап нақты емес болуы мүмкін, мәтінге сәйкес емес немесе сұрақта келтірілген сөздерді қайталайды.

Мысалдар:

Ол шешімін тапты.

Себебі, мәтін оның осыны жасағаны туралы.

Майра мәтінде шешу жолын тапты.

Ол тауықпен дос болғысы келеді.

Теңіз тасбақасының өмірлік саяхаты

Тасбақа саяхаттарынан
Гари Миллер

Құмның бетіне шығу

Бұл тамыз айының жұлдызды түні болатын. Жұмыртқалары бар ұя Коста-Рика жағалауынан 60 сантиметр тереңдікте құмда көмілген. Ұяның ішінде жасыл теңіз тасбақаларының 100-ден аса жұмыртқалары бар, олардың әрқайсысының көлемі гольф добымен бірдей.

Теңіз тасбақасы балапандарының бірі қозғалып, жұмыртқасынан шыға бастайды. Ол жұмыртқасының қабығын тұмсығының үшкір ұшымен жарады. Теңіз тасбақасының баласы құмның астына көмілсе де, еркіндікке шығады. Аз уақытта ұяның іші қимыл-қозғалысқа толады.

Тасбақаның баласы құм бетіне шығу үшін жүзбе қанаттарын қолданады. Құмның бетіне шығу үшін бір тәуліктен астам уақыт кетеді.

Суға жету

Жұмыртқасынан жаңа жарып шыққан тасбақа балапаны құмның бетіне жеткен кезде, мұхиттан шағылысқан ай жарығына қарай жүреді. Бақытына қарай, көрші үйлерден немесе көшелерден ешқандай жарық түсіп тұрған жоқ. Бұл жарық кішкентай тасбақаны шатастырады. Себебі олар теңізден алыстап, басқа жолға түсіп кетуі мүмкін.

Суға қарай жол – оның өмір сүруінің шешуші сәті деп санауға болады. Тасбақа баласының көлемі грек жаңғағынан үлкен емес. Теңіз шаяндары мен бақылдақ құтан сияқты құстар тасбақаның балапандарын жағалауда ұстап алуы мүмкін. Мына тасбақаның балапаны суға қарай кетіп барады.

Көпіршікті соқпа толқын тасбақаның балапанын артқа қарай итереді. Ол соқпалы толқынға қарсы жүзу үшін барынша күреседі. Тасбақаның балапаны алғашқы жүзуін күні-түні жалғастыра береді және екі күн бойы тоқтамайды.

Ашық теңізге шығу

Тасбақа баласының ашық теңізге саяхатын жиі «жоғалған жылдар» деп атайды. Жасыл теңіз тасбақасы өмірінің осы кезеңі туралы ғалымдар нақты деректер келтірмеген. Ол ағыс бойымен, теңіз балдырларымен қатар жүзуі мүмкін.

Тасбақа баласы теңіз балдырларының арасында және суда қалқып жүрген асшаяндарымен, медузалармен, ұлулармен қоректенуі мүмкін. Теңізде, өкінішке орай, адамдар тастайтын қоқыстар пластикалық қалдықтар болады. Оларды жеу тасбақаның өміріне өте қауіпті.

Теңізде одан да басқа қауіп-қатерлер бар. Теңіз түбінде жүрген акула сияқты жыртқыштар кездессе, жоғарыдан жыртқыш құстар қатер төндіреді. Бақытына қарай, оның сауытының түсі оған кішігірім қорған болады. Астыңғы бөлігі ақ түсті болғандықтан, астында жүзетін акулалар оны күн шуағының арасынан көре алмайды. Ал үстіңгі жағы қоңыр болғандықтан, үстінен қарағанда, ол су түбінің қоңыр түсімен қосылып, көрінбей кетеді.

Жасыл түске боялу

Бірнеше жылдар өткеннен кейін ол балғын тасбақаға айналады. Ол енді кішкентай балапан емес, бірақ әлі ересек те емес. Оның сауытының көлемі түскі ас ішетін тәрелкемен бірдей болады. Енді ашық теңіздің суларынан, Флориданың, АҚШ-тың жылы жағалауларына қарай кететін уақыт келді.

Сауытының үлкендеуінің арқасында балапан кезінен салыстырғанда, енді оған қауіп азаяды. Арасында медузаны жұтып қоятынына қарамастан, енді ол көбінесе балдырлармен және теңіз шөптерімен қоректенеді.

Ол жайлап өскенше,
бірнеше жылдар өтеді.
Ол жағалаудан алыс
кетіп, теңіз түбінде
қоректеніп ересек
тасбақаға айналады.

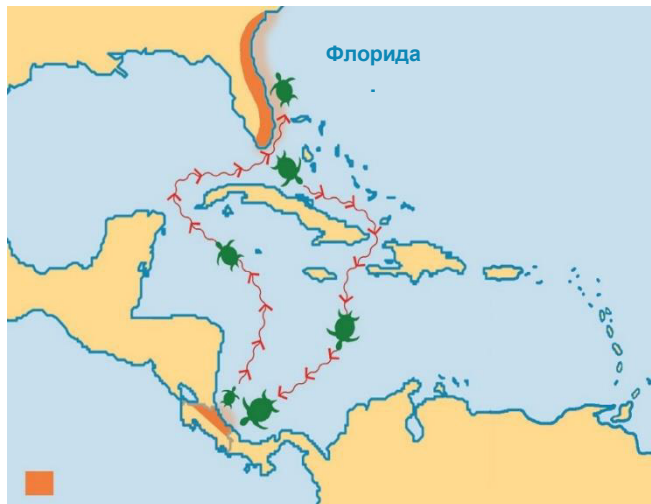
Түнде ол судың астындағы тастардың, төмпешіктердің қасында, бес сағатқа дейін демін тоқтатып тынығады. Ол күнде тасбақа шөбі деп аталатын теңіз шөбінің қасына қайта оралады. Көгалшапқыш сияқты тасбақа теңіз шөбінің жайылымын азайтады. Теңіз шөбін және балдырларды жеуінің арқасында оның дене майы жасыл түске боялады. Сондықтан бұл тасбақалар жасыл теңіз тасбақалары деп аталып кетті!

Құмға қайта оралу

Тасбақа 26-ға толған кезде, оның сауытының ұзындығы 90 сантиметрге, ал салмағы 120 килограммға жетеді. Енді ол жаңа саяхатқа аттанады. Ол өзінің ұзақ сапарын туған жеріне қайта оралудан бастайды. Сол кезде тасбақа өз жұмыртқаларын басуға дайындалады.

Теңіз тасбақасы 1 000 километрден астам қашықтықты жүзіп өте алады, себебі онда саяхатқа арналған заттың бәрі бар.

Оның жүзбеқанаттары құстың қанаттары сияқты. Ол судың ішінде ұшып жүреді. Ғалымдар теңіз тасбақалары өздерінің бағытын мұхит арқылы қалай табатынын әлі де зерттеуде. Олардың ойынша, тасбақалар Жердің магниттік алаңындағы өзгерістерді сезе алады. Бұл тасбақаларға бағыт картасын жасауға көмектеседі. Олардың еске сақтау қабілеті химиялық заттарды табуға немесе судың ішіндегі иістерді сезуге көмектеседі.

Туған жеріне оралғаннан кейін ол өзінің сыңарын табады. Бірнеше апта өткен соң, ол қараңғы батқанша күтіп, содан кейін жағалауға көтеріледі. Ол қараңғы батқаннан кейін шығады.

Келер буын

Судан шыққаннан кейін ол құрғақ жерге жету үшін бар күшін салады. Ол үлкен толқындар жұмыртқаларын шайып кетпейтін жерге жорғалайды. Алдыңғы жүзу қанатшаларын пайдаланып үлкен шұңқыр қазады. Бұл оның болашақ ұясы болады. Артқы жүзу қанатшаларының көмегімен ол шұңқырдың ішінен тағы кішірек шұңқыр қазады.

Екі сағат тынымсыз жұмыстан кейін, ол шұңқырдың ішіндегі кіші терең шұңқырға 100-ден аса жұмыртқа салады. Әрі олардың үстіне құмды тығыздайды. Содан кейін ұяның ішін толығымен құмға толтырады.

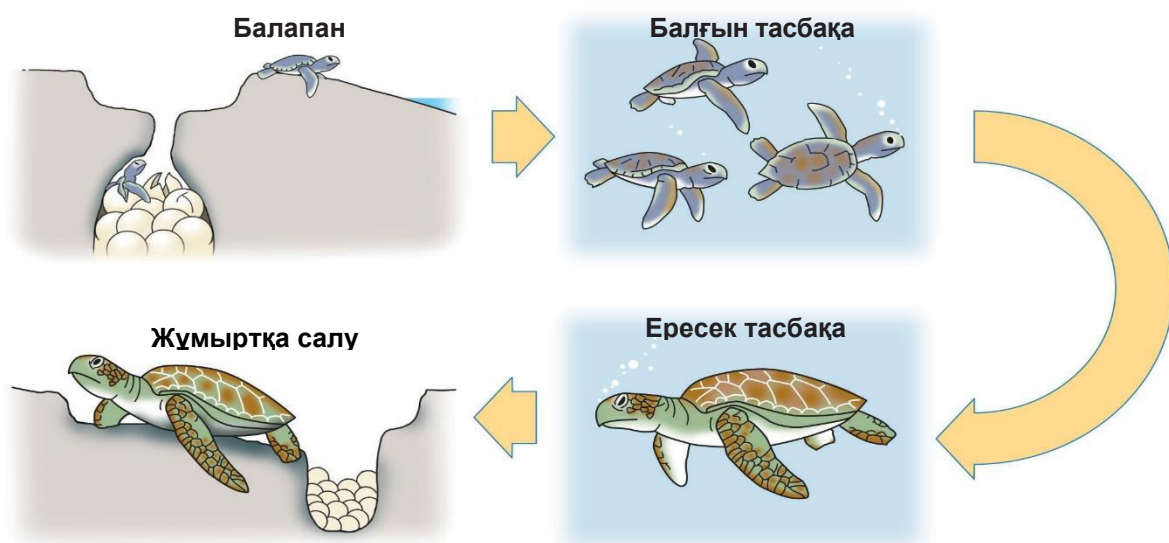
Келесі екі айдың көлемінде ол тағы да үш ұя қазып, олардың ішіне жұмыртқаларын салады. Екі айдан кейін жас тасбақалар қабықшаларын жарып шығып, өздерінің жеке саяхаттарын бастайды.

Тасбақалар өмірінің жалғасы

Барлық жұмыртқаларын салып болғаннан кейін, ересек теңіз тасбақасы қайтадан Флорида жағалауларындағы қорек алаңына барады. Көп жыл өткен сайын осы және басқа да ересек тасбақалар бұл жағалауға тағы да жұмыртқа салуға қайтып келеді.

Әрбір жасыл теңіз тасбақасы осылай өмір бойы жұмыс істейді, ол 80 жасқа дейін өмір сүруі мүмкін. Бұл уақыт аралығында мыңдаған жас тасбақалар туылып, ашық теңізге кетеді.

Теңізге саяхат және қайта оралу

1. Бірінші «Құмның бетіне шығу» бөлімінде не туралы айтылған?

- ☐ әр түрлі тасбақалардың сырт келбеті қандай болады.
- ☐ тасбақалар қалай жүзіп үйренеді.
- ☐ тасбақалар не жегенді ұнатады.
- ☐ тасбақалар қалай жұмыртқаларын жарып шығарады.

2. «Теңіз тасбақасы балапандарының бірі қозғалып, жұмыртқасынан шыға бастайды».

Тасбақа жұмыртқасынан жарып шыққаннан кейінгі алғашқы екі әрекетін жазыңыз.

3. Құмның бетіне шыққаннан кейін балапан тасбақаларға дұрыс жол табуға не көмектеседі?

Балапандарды шатастыратын не?

4. Неліктен балапан тасбақаның суға жету жолы «өмір сүрудің шешуші сәті» деп аталады?

Өз жауабыңызды түсіндіру үшін мәтінді пайдаланыңыз.

5. Жұмыртқасынан шыққан тасбақа толқындардан өткеннен кейін ең бірінші не істейді?

- ☐ басқа тасбақаларды іздейді.
- ☐ теңізге жүзуін жалғастыра береді.
- ☐ балдырлардың арасында тынығады.
- ☐ жейтін қорегін табады.

6. Мәтінде адамдар теңізді тасбақа үшін қауіпті дегенге қалай келтіреді?
-

7. Тасбақа балапаны сауытының түсі оларды жыртқыштардан қорғайды.

Ол құстардан қалай қорғанатынына мысал келтіріңіз.

Ол акулалардан қалай қорғанатынына мысал келтіріңіз.

8. Қашан теңіз тасбақасы 5 сағатқа дейін демін тоқтатады?

9. Ересек жасыл теңіз тасбақасының қоректенуі туралы мәтінде қандай деректер берілген?

- ☐ ол қоректі тастар мен тау ойықтарының астынан іздейді.
- ☐ ол қоректі табу үшін ұзақ жүзеді.
- ☐ ол қоректену үшін күнде бір жерге барады.
- ☐ ол қорек табу үшін иіс сезу қабілеттерін қолданады.

10. Неліктен теңіз тасбақасының дене майы жасыл түске айналады?

11. Теңіз тасбақаларының әр өмірлік кезеңдерінде олардың көлемі және қорегі туралы мәтінде қандай мағлұматтар берілген?

Төменде берілген кестені толтырыңыз.

Үш ұяшық сіз үшін толтырылған.

Өмірлік кезең	Көлем	Қорек
жұмыртқа		жұмыртқаның өзінің қорегі бар
балапан тасбақа		
балғын тасбақа	түскі ас ішетін төрелке	
ересек тасбақа		балдырлар және теңіз шөбі

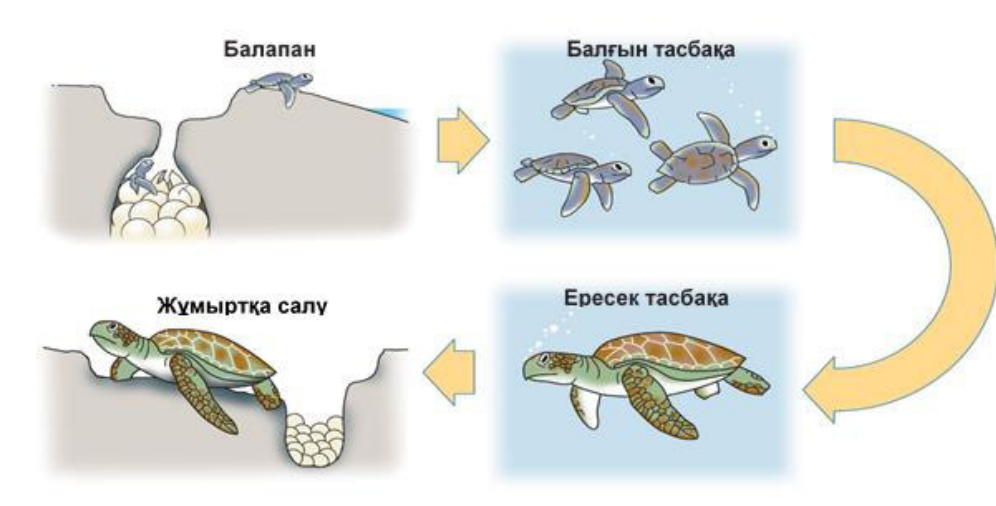
12. Аналық жасыл теңіз тасбақасы неше жасында алғашқы жұмыртқаларын салады?

- ☐ 3 жас шамасында.
- ☐ 10 жас шамасында.
- ☐ 26 жас шамасында.
- ☐ 80 жас шамасында.

13. Ересек аналық жасыл теңіз тасбақасының өмірдегі қандай әрекеті ғалымдар үшін әлі түсініксіз?

- ☐ 1000 км-ден астам қашықтықты ол қалайша жүзіп өтеді.
- ☐ ол өзінің жұмыртқаларына қалай ұя салады.
- ☐ ол жыртқыштардың өзін жеп қоймауынан қалай қорғанады.
- ☐ ол жұмыртқа салатын дұрыс жағалауды қалай дәл табады.

14. Мәтіннен алынған диаграмма төменде көрсетілген.

Бұл диаграмма сізге нені түсінуге көмектеседі?

15. Автор жасыл теңіз тасбақасының ерекше екенін сізге қалай көрсеткен?

- ☐ оны сақтап қалуға көмектесуді сұрау арқылы.
- ☐ оның қандай ғажайып нәрселерді бастан кешетінін айту арқылы.
- ☐ оның қандай әдемі екендігін суреттеу арқылы.
- ☐ тасбақалардың аз ғана саны бүгінгі күнге дейін тірі екенін ескерту арқылы.

16. Мақала тақырыпшалары бірнеше бөлімдерге бөлінген. Әр бөлім сізге не туралы айтады?

- ☐ тасбақалардың кездестіретін әр түрлі қауіп-қатерлері.
- ☐ тасбақалардың әр түрлі өмір кезеңдері.
- ☐ тасбақалардың әр түрлілігін.
- ☐ тасбақалар туралы әр түрлі түсініктер.

Теңіз тасбақасының өмірлік саяхаты мәтінінің жауаптарын бағалау

2. «Теңіз тасбақа балапандарының бірі қозғалып, жұмыртқасынан шыға бастайды». Тасбақа жұмыртқасынан жарып шықаннан кейінгі алғашқы екі әрекетін жазыңыз.

Мәтіннің түрі: Ақпараттық

Процесс: Анық түрде берілген ақпаратты іздеу

2 – Толық түсінік
Жауапта келесі екі әрекет келтіріледі: жұмыртқасының қабығын жарады, жұмыртқадан шығып, құм бетіне шығады. <u>Мысалдар:</u> • Жұмыртқасының қабығын жарады. <i>Ол жұмыртқасынан шығады.</i> <i>Ол жұмыртқаны ашады.</i> <i>Ол жұмыртқа қабығында тесік жасайды.</i> • Жұмыртқасынан шығады. <i>Ол жұмыртқасынан шығады.</i> • Жорғалап шығады. <i>Ол жоғарыға қарай жорғалайды</i> <i>Ол құм бетіне шығады.</i> <i>Ол ұясынан алыстайды.</i> • Суға қарай жүреді. <i>Ол суға қарай жүреді.</i>
1 – Жартылай түсінік
Жоғарыда келтірілген оқиғалардың біреуін атайды.

0 – Түсініксіз

Жауапта жоғарыда келтірілген ешқандай оқиғаны атамайды, ол нақты емес болуы мүмкін, мәтінге сәйкес емес немесе сұрақта келтірілген сөздерді қайталайды.

Мысалдар:

Ол жүзеді.

Жасөспірім.

Ересек.

3. Құмның бетіне шыққаннан кейін балапан тасбақаларға дұрыс жол табуға не көмектеседі?

Балапандарды шатастыратын не?

Мәтіннің түрі: Ақпараттық

Процесс: Қорытындыларды тиянақтау

2 – Толық түсінік

Жауапта ай жарығы көмектеседі, ал көрші үйлерден немесе көшеден түсіп тұрған жарық шатастырады деп берілген.

Мысалдар:

- Көмектеседі.

Айдан түсетін жарық.

- Шатастырады.

Көше шамдары.

Терезе жарығы.

Адамдардан шығатын жарық.

Көлік жарығы.

1 – Жартылай түсінік
Жоғарыда келтірілген жауаптардың бірін атайды.
0 – Түсініксіз
Жауапта жоғарыда келтірілген ешқандай жауапты атамайды. Жауап нақты емес болу мүмкін, мәтінге сәйкес емес немесе сұрақта келтірілген сөздерді қайталайды.
<u>Мысалдар:</u>
<i>Күн сәулесі.</i>
<i>Жарық (ай жарығы немесе көше жарығы екендігі нақты емес).</i>
<i>Ай (ай жарығы екенін нақты айтпайды).</i>

4. Неліктен балапан тасбақаның суға жету жолы «өмір сүрудің шешуші сәті» деп аталады? Өз жауабыңызды түсіндіру үшін мәтінді пайдаланыңыз.

Мәтіннің түрі: Ақпараттық

Процесс: Қорытындыларды тиянақтау

1 – Дұрыс жауап
Жауапта тасбақалардың жыртқыштардан қашуға мәжбүр болуы айтылады.
<u>Мысалдар:</u>
<i>Теңіз шаяндары, бақылдақ құтан және құстар оларды жеп қою мүмкін.</i>
<i>Теңіз шаяндары мен құстар оларды өлтіру мүмкін.</i>
<i>Оларды жеп қою мүмкін.</i>
<i>Себебі құстар келіп, оларды жеп қою мүмкін.</i>
<i>Шағала және теңіз шаяндары оларды жеп қою мүмкін.</i>

0 – Бұрыс жауап

Жауапта тасбақаларға тез қозғалу керек екендігі айтылады, бірақ себебі айтылмайды, немесе акуланың оларды жеп қою мүмкіндігі айтылады. Жауап нақты емес болу мүмкін, мәтінге сәйкес емес немесе сұрақта келтірілген сөздерді қайталайды.

Мысалдар:

Олар тез қозғалуға мәжбүр болады.

Тірі қалу үшін, тез қозғалу қажет (сұрақтың мазмұнын қайталайды).

Көлемі грек жаңғағынан үлкен емес.

Акула оларды жеп қояды.

6. Мәтінде адамдар теңізді тасбақа үшін қауіпті дегенге қалай келтіреді?

Мәтіннің түрі: Ақпараттық

Процесс: Ақпаратты талқылау және жалпылау

2 – Толық түсінік

Жауапта төмендегі келтірілген екі жауап айтылады.

Пластикалық қалдықтар.

Қоқыстар.

Ластану.

Көше шамдары / жарық / автомобиль жарықтары.

1 – Жартылай түсінік

Жоғарыда келтірілген жауаптардың бірін атайды.

0 – Түсініксіз

Жауапта мәтінге сәйкес емес басқа қауіп-қатерлер келтірілген. Жауап нақты емес болуы мүмкін, мәтінге сәйкес емес немесе сұрақта келтірілген сөздерді қайталайды.

Мысалдар:

Адамдар оларды басып кетеді.

Аңшылық.

Аумен аулау.

Акулалар.

У.

Мұнай.

7. Тасбақа балапаны сауытының түсі оларды жыртқыштардан қорғайды. Ол құстардан қалай қорғанатынына мысал келтіріңіз. Ол акулалардан қалай қорғанатынына мысал келтіріңіз.

Мәтіннің түрі: Ақпараттық

Процесс: Анық түрде берілген ақпаратты іздеу

2 – Толық түсінік

Жауапта сауытының астыңғы мен үстіңгі бөлігі жөнінде айтылады.

- Сауыттың үстіңгі бөлігі қоңыр/қара.

Мысалдар:

Сауытының үстіңгі бөлігі суға ұқсайды.

Үстіңгі жағынан ол сумен араласып, байқалмайды.

- Сауытының астыңғы бөлігі – ақ түсті.

Мысалдар:

Сауытының асты жағы күн шуағына ұқсайды.

Астыңғы жағынан күн шуағымен бірге қосылады.

1 – Жартылай түсінік
Жауапта сауытының астыңғы немесе үстіңгі бөлігі жөнінде айтылады.
0 – Түсініксіз
Жауапта сауытының астыңғы немесе үстіңгі бөлігі жөнінде айтылмайды. Жауап нақты емес болуы мүмкін, мәтінге сәйкес емес немесе сұрақта келтірілген сөздерді қайталайды.
<u>Мысалдар:</u>
<i>Сауытының астыңғы бөлігі – ақ түсті.</i>
<i>Акулалар оны көре алмайды.</i>
<i>Ол судың түбі сияқты көрінеді.</i>
<i>Құстар оны көре алмайды.</i>
<i>Сауытының үстіңгі бөлігі – қоңыр түсті.</i>
<i>Ол сумен араласады.</i>
<i>Ол көзге көрінбейді.</i>
<i>Жыртқыштар оны көре алмайды.</i>
<i>Сауаты мықты.</i>

8. Қашан теңіз тасбақасы 5 сағатқа дейін демін тоқтатады?

Мәтіннің түрі: Ақпараттық

Процесс: Анық түрде берілген ақпаратты іздеу

1 – Дұрыс жауап

Жауапта түнде, ұйықтаған кезде немесе демалған кезінде деп айтылады.

Мысалдар:

Ұйықтаған кезінде.

Демалған кезінде.

Түнде/түнгі уақытта.

0 – Бұрыс жауап

Жауапта жоғарыда келтірілген жолдардан басқа жолдар келтірілген. Жауап нақты емес болуы мүмкін, мәтінге сәйкес емес немесе сұрақта келтірілген сөздерді қайталайды.

Мысалдар:

Судың астында жүзу үшін.

Жасөспірім кезінде.

Қорек іздеу үшін.

Судағы тастар мен төмпешіктердің астында.

Жердің бетінде.

Қауіп төнген жағдайда.

10. Неліктен теңіз тасбақасының дене майы жасыл түске айналады?

Мәтіннің түрі: Ақпараттық

Процесс: Анық түрде берілген ақпаратты іздеу

1 – Дұрыс жауап

Себебі ол теңіз шөбімен қоректенеді.

Мысалдар:

Теңіз шөбі.

Ол жейтін теңіз балдырлардың арқасында оны жасыл түске бояйды.

Ол теңіз балдырлармен қоректенеді.

Ол жасыл тағаммен қоректенеді.

Шөп.

Ол өсімдіктермен қоректенеді.

0 – Бұрыс жауап

Жауапта себебі келтірілмеген немесе басқа себеп келтірілген. Жауап нақты емес болу мүмкін, мәтінге сәйкес емес немесе сұрақта келтірілген сөздерді қайталайды.

Мысалдар:

Дене майы жасыл түсті.

Сондықтан оларды осылай атайды.

Қоректің арқасында жасыл түске боянады.

Ол ересек тасбақаға айналады.

Оның дене майы жасыл түсті, себебі ол – жасыл теңіз тасбақасы.

Өйткені ол кәрі.

11. Теңіз тасбақаларының әр өмірлік кезеңдерінде олардың көлемі және қорегі туралы мәтінде қандай мағлұматтар берілген? Төменде берілген кестені толтырыңыз. Үш ұяшық сіз үшін толтырылған.

Өмірлік кезең	Көлем	Қорек
жұмыртқа		жұмыртқаның өзінің қорегі бар
балапан тасбақа		
балғын тасбақа	түскі ас ішетін тәрелке	
ересек тасбақа		балдырлар және теңіз шөбі

Мәтіннің түрі: Ақпараттық

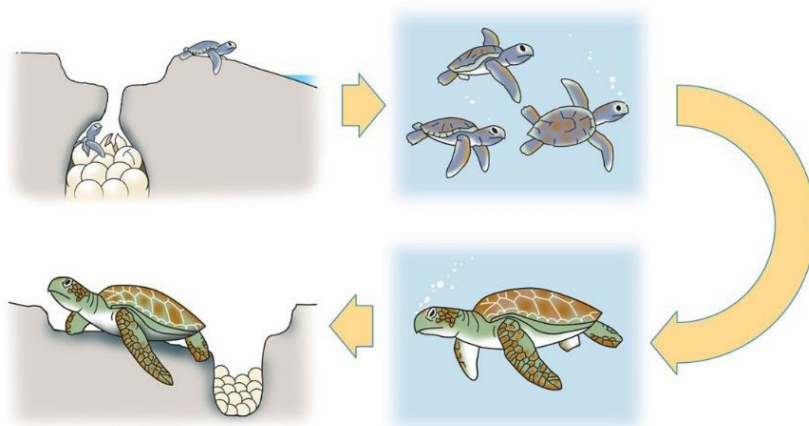
Процесс: Ақпаратты талдау және жалпылау

3 – Кең көлемді түсінік
Дұрыс жауапта барлық 5 ұяшық толтырылу тиіс. Әрбір бос ұяшық үшін дұрыс және дұрыс емес жауапты көрсететін, келесі беттегі кестеде қою қаріппен белгіленген мәтінге қараңыз.
2 – Қанағаттанарлық түсінік
4 немесе 5 ұяшық дұрыс толтырылған.
1 – Минималды түсінік
3 немесе 5 ұяшық дұрыс толтырылған.
0 – Жеткіліксіз түсінік
2 немесе одан кем ұяшық дұрыс толтырылған. Жауап нақты емес болуы мүмкін, мәтінге сәйкес емес немесе сұрақта келтірілген сөздерді қайталайды.

Өмірлік кезең	Көлем	Қорек
жұмыртқа	гольф добы ДҰРЫС ЕМЕС доп гольф	жұмыртқаның өзінің қорегі бар
балапан тасбақа	грек жаңғағы ДҰРЫС ЕМЕС жаңғақ	шаянтәрізділер (сонымен қатар, шаян, моллюскалар) медузалар ұлулар/теңіз ұлулары ДҰРЫС ЕМЕС пластик қалдықтары теңіз өсімдіктері балдырлар балық
балғын тасбақа	түскі ас ішетін тәрелке	балдырлар теңіз шөбі/шөп немесе теңіз балдырлары медузалар ДҰРЫС ЕМЕС гүлзар астындағы қорек балық
ересек тасбақа	90 см 120 кг ДҰРЫС ЕМЕС 90 120	балдырлар және теңіз шөбі

14. Мәтіннен алынған диаграмма төменде көрсетілген.

Бұл диаграмма сізге нені түсінуге көмектеседі?

Мәтіннің түрі: Ақпараттық

Процесс: Мәтіннің мазмұнын, тілін және элементтерін талдау және бағалау

1 – Дұрыс жауап

Жауапта тасбақаның тіршілік және өмір кезеңі туралы айтылады.

Мысалдар:

Тіршіліктің бүкіл кезеңдерінің қандай екенін көрсетеді.

Өмірдің әртүрлі кезеңдері.

Ол кезеңдердің кезектілігін көрсетеді.

Тасбақаның кезеңі.

Тасбақаның тіршілік кезеңі.

Ол бізге тасбақаның қалай өсуін көрсетеді.

Қалай өсетінін көрсетеді.

Тасбақалар жұмыртқасынан шығады, суға қарай жүреді, оралады және жұмыртқа салады (бүкіл кезеңдерді сипаттау керек).

Тіршілік кезеңдері / тіршілік жолы.

0 – Бұрыс жауап

Жауапта тасбақаның тіршілік және өмір кезеңі туралы айтылмайды. Жауап нақты емес болуы мүмкін, мәтінге сәйкес емес немесе сұрақта келтірілген сөздерді қайталайды.

Мысалдар:

Ол қызық.

Ол тасбақалардың өмірі туралы.

Олар қалай жұмыртқасынан шығады (бүкіл кезең емес).

Тасбақаның не істеуін түсінуге көмектеседі.

Теңіз тасбақасының өмірін түсінуге көмектеседі.

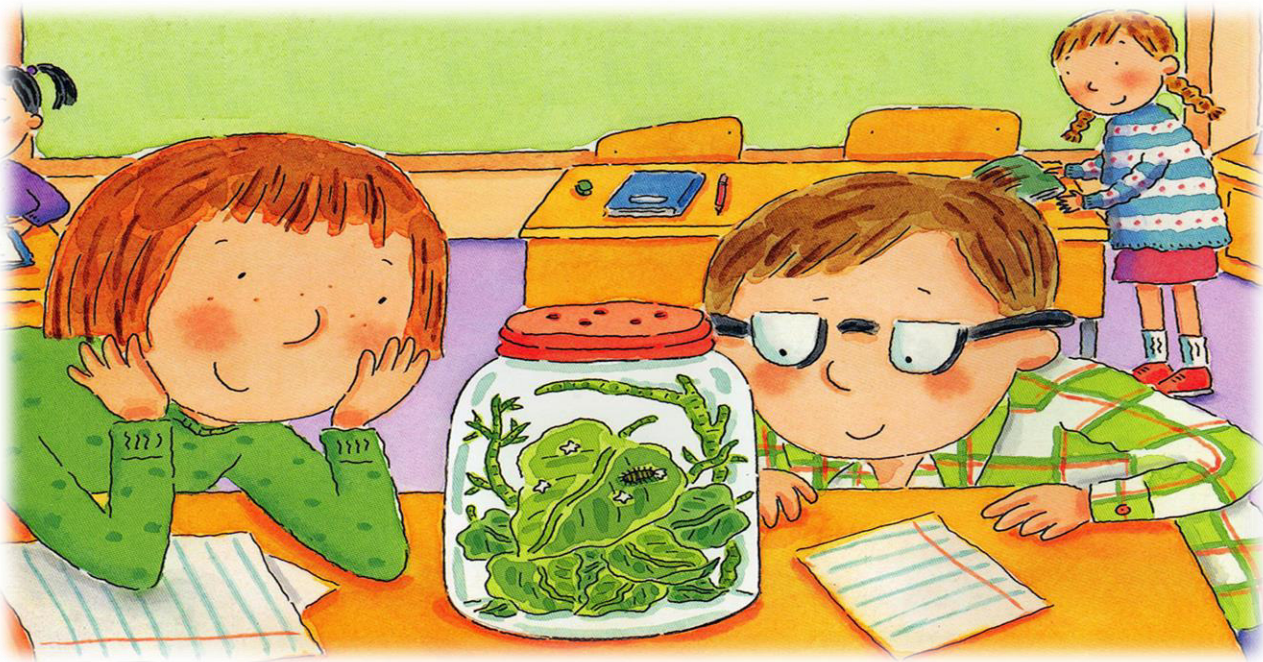
Олар қалай өз ұяларын жасайды.

«Теңізге және теңізден саяхат».

Жұлдызқұрттың көбелекке айналуы

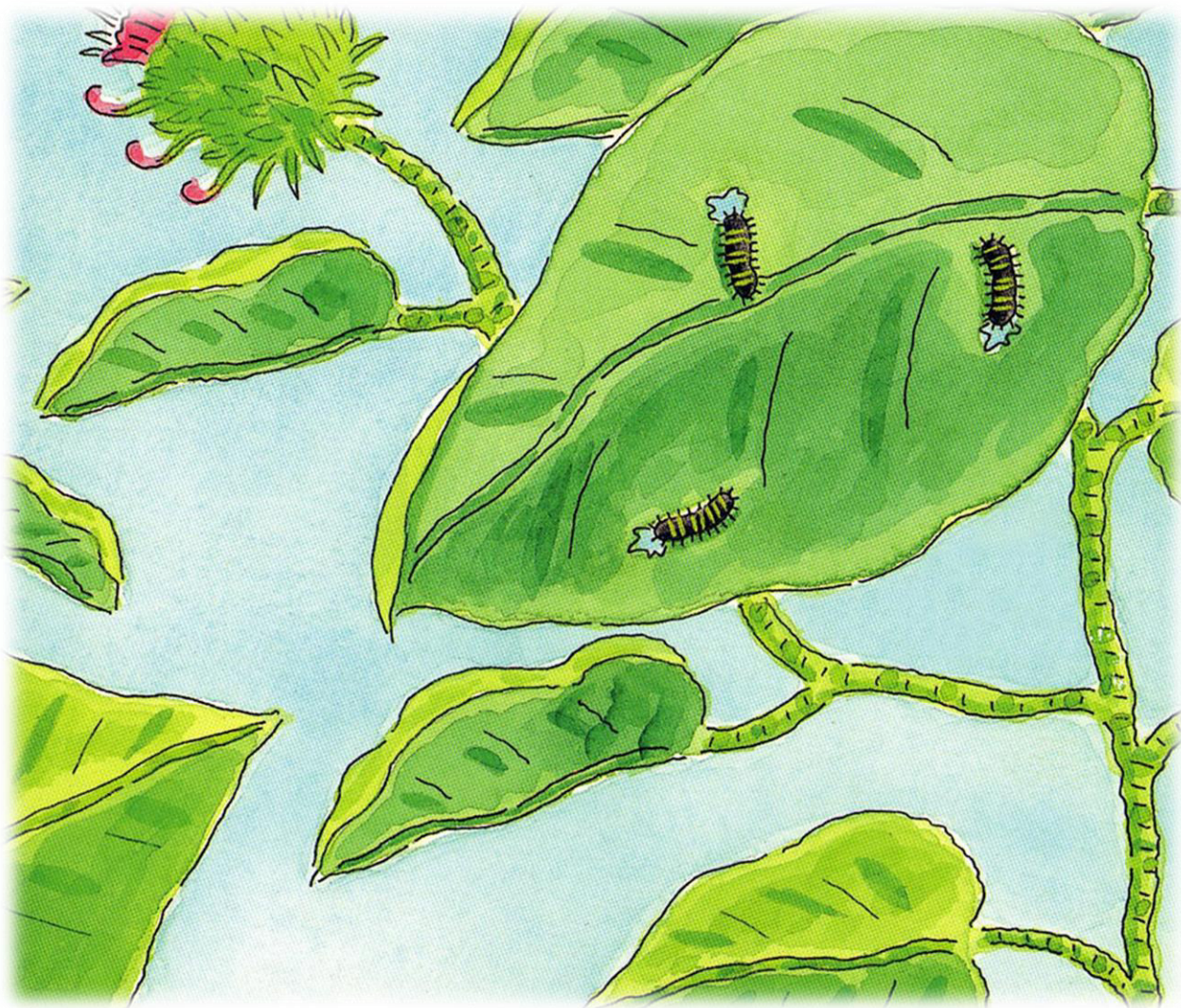
Дебора Хейлигман
Бари Вейссман

Бір күні біздің мұғаліміміз мектепке оңқаның ішіндегі жұлдызқұртты әкелді. Ол жасыл жапырақтарды жеді. Осы кішкентай жұлдызқұрт көбелекке айналуға тиіс болды. Әдетте, жұлдызқұрттар далада көбелектерге айналады. Алайда, біз жұлдызқұртымыздың көбелекке айналуын сыныбымыздың ішінде қарап отырдық.

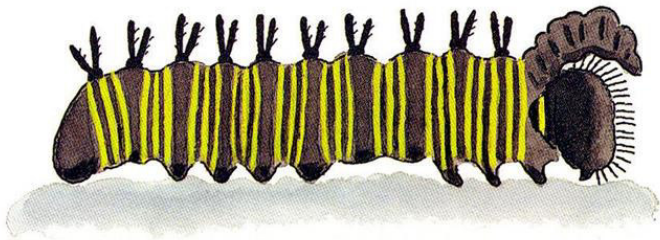

Мұғаліміміз жұлдызқұртымыздың басында кіп-кішкентай жұмыртқа болғаны туралы айтты. Көбелек ана жұмыртқаны жапыраққа салды. Көбелек ана жұлдызқұрт жейтін жапырақтары бар өсімдікті таңдады. Жұлдызқұрт жұмыртқадан жарып шыққанда аш болды. Ол өз жұмыртқасының қабығын жеді. Сосын ол жасыл өсімдікті бірден жей бастады.

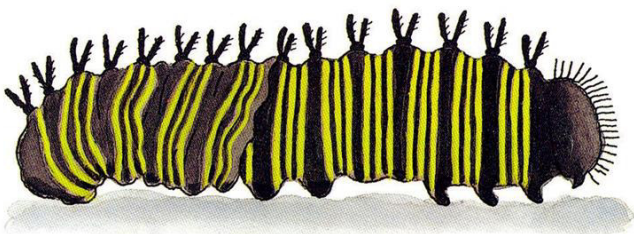
Өсу үшін жұлдызқұрттың жұмысы тек қана жеу болды. Күн сайын ол үлкенірек болды. Жұлдызқұрт 12 күн ішінде тамақтанды және өсті. Теріміз бізбен бірге өседі. Алайда жұлдызқұрттың терісі өспейді.

Жұлдызқұрт өз терісі үшін үлкен болған кезде, терісі оның арқасынан бөлінеді.

Жұлдызқұрт тура өз терісінен жорғалап шықты. Астында оның жаңа терісі пайда болды. Ол түсіру деп аталады. Жұлдызқұрт өз терісін төрт рет түсіріп тастады. Бірнеше күн өткеннен кейін жұлдызқұртымыз өсуді тоқтатты. Ол менің шынашағымдай болды.

Сосын жұлдызқұртымыз ерекше үй жасады. Біріншіден ол жібек ілгек жасады. Ол осы ілгекті бұтақтан аяғымен жоғары асылып тұру үшін қолданды.

Сосын ол соңғы рет өз терісін түсіріп тастады. Осы кезде ол, жаңа тер орнына, қатты қабығымен пілләні жасады. Біз пілләні ұзақ уақыт қарадық.

Күн сайын қабықтың түрі бірдей бола бастады. Алайда қабықтың ішінде өзгерістер пайда болды.

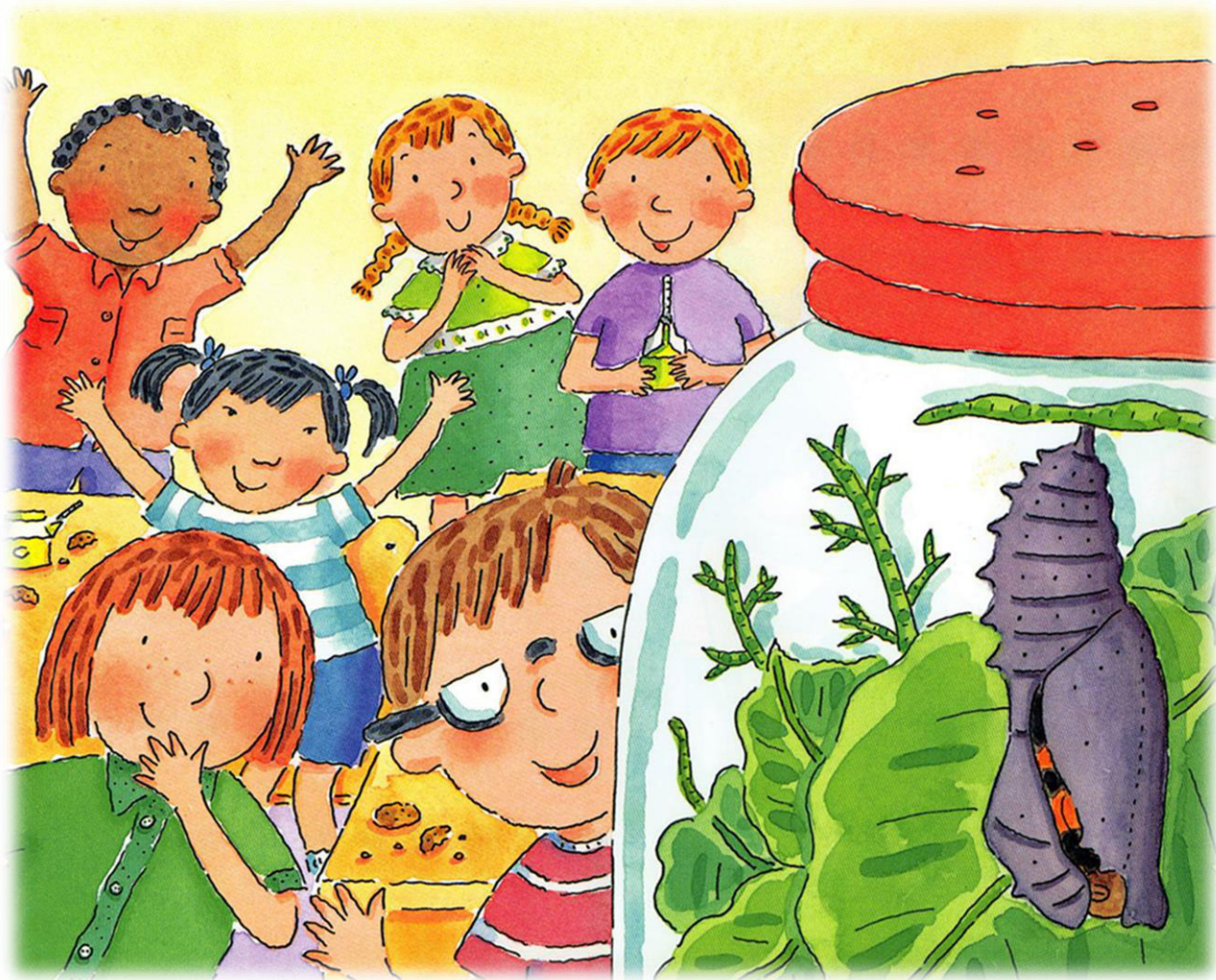

Біз ұзақ күттік. Сонан соң, бір күні, біреу «Қара!» - деп айқайлады. Қабық шытынап жатты. Бұл көбелек болды!

Көбелегіміз

дымқыл және
жапырылған болды.
Оның қанаттары
желбіреп тұрған кезде,
ол қабыққа ілулі
тұрды. Осы әрекет
оның қанаттарына қан
тартты. Қанаттар
созылады және
кептіріледі. Ұзамай
көбелегіміз ұшу үшін
дайын болды.

Көбелегіміз банканың ішінде тұра алмаған. Оған гүлдермен және шөп пен ағаштармен сыртта болу керек еді. Көбелегіміздің гүлге қонғанына қарадық. Ол ұзын шиыршық трубка арқылы, гүлдің шірнесін жайлап ішті. Мүмкін ол әйел көбелек болды. Мүмкін бір кезде ол жапыраққа жұмыртқа салады.

1. Мұғалім жұлдызқұртты бірінші рет сыныпқа әкелгенде, ол қандай еді?

2. Балалар жұлдызқұрттың көбелекке айналуын қайда қарап отырды?

3. Неге жұмыртқа жапырақтың астында болу керек еді?

4. Жұлдызқұрт жарып шыққан соң, біріншіден ол не істеді?

- ☐ жапырақты таңдады.
- ☐ өз жұмыртқасының қабығын жеді.
- ☐ жасыл өсімдіктерді жеді.
- ☐ жұмыртқа салды.

5. Жұлдызқұрттың терісі адам терісінен қалай ерекшеленеді?

- ☐ ол өспейді.
- ☐ ол жұлдызқұрт үшін тым үлкен.
- ☐ ол бірнеше күн ішінде өседі.
- ☐ жұлдызқұрт терісінің ішінде жорғалай алады.

6. Неге жұлдызқұртқа өз терісін түсіріп тастау керек еді?

- ☐ оның терісі кішірейді.
- ☐ ол аш болды.
- ☐ ол өз терісі үшін үлкен болды.
- ☐ оның терісі қартайды.

7. Неше рет жұлдызқұрт өз терісін түсіріп тастады?

8. Жұлдызқұрт өскенде қаншалықты үлкен болды?

9. Жұлдызқұрт жібек ілгекті не үшін қолданды?

10. Қабықтан не шықты?

- ☐ жасыл жапырақ.
- ☐ жаңа жұлдызқұрт.
- ☐ кішкентай жұмыртқа.
- ☐ көбелек.

11. Көбелек өз қанаттарына қанды қалай тартады?

- ☐ оларды кептіріп.
- ☐ оларды қағып.
- ☐ оларды созып.
- ☐ оларды ұйпалақтап.

12. Неге көбелек банканың ішінде тұра алмаған?
- ☐ олар оны одан бетер көргісі келмеді.
 - ☐ олар басқа жұлдызқұртты қалады.
 - ☐ ол банка үшін тым үлкен болды.
 - ☐ оны шығарып тастау керек болды.
13. Көбелек гүлдің шірнесін қалай алады?
- ☐ гүлдерді және шөпті жеді.
 - ☐ жасыл жапырақты шайнады.
 - ☐ трубка арқылы жайлап ішті.
 - ☐ қанат қақты.
14. Жұлдызқұртқа көбелекке айналғанда не болғанын дұрыс рет бойынша қойыңыз. Біріншісі сіз үшін жасалған.
- i. Жұлдызқұрт қатты қабық жасайды.
 - ii. Жұлдызқұрт жейді және өседі.
 - iii. Көбелек қанат қағады.
 - iv. Қабықтан піллә пайда болады.
15. Толық мақала туралы ойланыңыз. Неге мұғалім жұлдызқұртты сыныпқа алып келді деп ойлайсыз?

Жұлдызқұрттың көбелекке айналуы мәтінінің жауаптарын бағалау

1. Мұғалім жұлдызқұртты бірінші рет сыныпқа әкелгенде, ол қандай еді?

Мәтіннің түрі: Ақпараттық

Процесс: Ақпаратты анықтауға назар аудару

1 – Дұрыс жауап

Жауап жұлдызқұрттың жапырақтарды жейтінін көрсетеді.

Мысалдар:

Жұлдызқұрт жапырақтарды жеп жатты.

Жапырақтар.

Өсімдіктер.

0 – Бұрыс жауап

Жауап жұлдызқұрттың жапырақтарды жейтінін көрсетпейді.

Мысал:

Тамақтану.

2. Балалар жұлдызқұрттың көбелекке айналуын қайда қарап отырды?

Мәтіннің түрі: Ақпараттық

Процесс: Ақпаратты анықтауға назар аудару

1 – Дұрыс жауап

Жауап балалардың жұлдызқұрттың банкада (немесе сыныпта/мектепте) өзгергеніне қарайтынын көрсетеді.

Мысалдар:

Банкада.

Сыныпта.

Мектепте.

0 – Бұрыс жауап
Жауап балалардың жұлдызқұрттың банкада (немесе сыныпта/мектепте) өзгергеніне қарайтынын көрсетпейді. <u>Мысалдар:</u> <i>Сыртта.</i> <i>Жапырақта.</i>

3. Неге жұмыртқа жапырақтың астында болу керек еді?

Мәтіннің түрі: Ақпараттық

Процесс: Ақпараттың идеясын талдау және біріктіру

1 – Дұрыс жауап
Жауап жұмыртқаның жасыл жапырақта, жұлдызқұртқа қоректену үшін (жарып шыққан кезде) салатынын көрсетеді. <u>Мысалдар:</u> <i>Оған қоректену үшін.</i> <i>Жұлдызқұрт оны жей алады.</i> <i>Жұлдызқұрт аш болады.</i>
0 – Бұрыс жауап
Жауап жұмыртқаның жасыл жапырақта, жұлдызқұртқа қоректену үшін жарып шыққан кезде салатынын көрсетпейді. <u>Мысалдар:</u> <i>Сондықтан көбелек жеу үшін оларды жей алды.</i> <i>Сондықтан оның өсуіне мүмкіндік болды.</i>

7. Неше рет жұлдызқұрт өз терісін түсіріп тастады?

Мәтіннің түрі: Ақпараттық

Процесс: Ақпаратты анықтауға назар аудару

1 – Дұрыс жауап

Жауап жұлдызқұрттың терісін төрт рет түсіретінін көрсетеді.

Мысалдар:

Төрт рет.

4.

0 – Бұрыс жауап

Жұлдызқұрттың терісінін төрт рет ұйпалақтатынын көрсетпейді.

Мысалдар:

Төрт күн.

Бес рет.

8. Жұлдызқұрт өскенде қаншалықты үлкен болды?

Мәтіннің түрі: Ақпараттық

Процесс: Ақпаратты анықтауға назар аудару

1 – Дұрыс жауап

Жауап жұлдызқұрттың өсіп болған соң шынашақтай болатынын көрсетеді.

Мысалдар:

Менің шынашағымдай болды.

Баланың шынашағындай болды.

Саусақ.

0 – Бұрыс жауап

Жауап жұлдызқұрттың өсіп болған соң шынашақтай болатынын көрсетпейді.

Мысалдар:

Қол сияқты үлкен.

Үлкен.

Кішкентай болды.

9. Жұлдызқұрт жібек ілгекті не үшін қолданды?

Мәтіннің түрі: Ақпараттық

Процесс: Ақпаратты анықтауға назар аудару

1 – Дұрыс жауап

Жауап жұлдызқұрттың ілгекті (бұтақтан) аяғымен жоғары асылып тұру үшін қолданатынын көрсетеді.

Мысалдар:

Аяғымен жоғары асылып тұру үшін.

Асылып тұру үшін.

Бұтақтан асылып тұру үшін.

0 – Бұрыс жауап

Жауап жұлдызқұрттың ілгекті (бұтақтан) аяғымен жоғары асылып тұру үшін қолданатынын көрсетпейді. Жауап сұрақтан сөздерді қайталауы мүмкін.

Мысалдар:

Тамақтану үшін.

Үй жасау үшін.

14. Жұлдызқұртқа көбелекке айналғанда не болғанын дұрыс рет бойынша қойыңыз. Біріншісі сіз үшін жасалған.

Мәтіннің түрі: Ақпараттық

Процесс: Ақпараттың идеясын талдау және біріктіру

1 – Дұрыс жауап

Жауап келесі ретпен болуы тиіс (2.1.4.3).

2 Жұлдызқұрт қатты қабығын жасайды.

1 Жұлдызқұрт жейді және өседі.

4 Көбелек қанат қағады.

3 Қабықтан піллә пайда болады.

0 – Бұрыс жауап

Жауап оқиғаларды дұрыс рет бойынша бермейді.
--

15. Толық мақала туралы ойланыңыз. Неге мұғалім жұлдызқұртты сыныпқа алып келді деп ойлайсыз?

Мәтіннің түрі: Ақпараттық

Процесс: Мәтіннің жарияланымын, тілі мен элементтерін қарастыру және бағалау

1 – Дұрыс жауап

Жауап мұғалімнің жұлдызқұртты сыныпқа әкеліп, балаларға оның көбелекке айналуын көрсету үшін әкелетінін көрсетеді.
--

<u>Мысалдар:</u>

<i>Оның көбелекке айналуын көру үшін.</i>

<i>Көбелек қалай құрылатынын білу үшін.</i>

<i>Балаларға оның өзгеруін көру үшін.</i>

0 – Бұрыс жауап

Жауап мұғалімнің жұлдызқұртты сыныпқа алып келгені туралы нақты емес түсінік береді немесе мұғалімнің жұлдызқұртты неге алып келгені туралы нақты емес сипаттама береді.

Мысалдар:

Жұлдызқұрт туралы білу үшін.

Көбелектің қалай жейтінін көру үшін.

Табиғат туралы білу үшін.

Бұл жақсы болды.

Батыл Шарлотта

Ану Стохнер

Иллюстрациясы Хенрике Уилсон

Шарлотта басынан бастап басқа қозыларға қарағанда ерекше болды. Барлық басқа қойлар аналардың қасынан шықпағанда, Шарлотта, керісінше, айналада секіріп жүріп, жаңа қызықты оқиғаның болуына дайын болды.

Шарлотта басқа қойлармен бірге фермадан алыс орналасқан тау бөктерінде өмір сүрді. Оларға қамқоршылық жасаған бақташы болды және осы бақташының Джек атты иті болды. Джек Шарлоттаны бақылауда ұстағысы келді, бірақ ол одан қорықпады.

Бір кезде Шарлотта өзен жағалауы бойынан секіріп, жылдам ағып жатқан суда жүзіп кетті.

«Ту, ту», - деді ескі қой, бастарын шайқатып. Шарлоттаның түнде ауылдың ішінде жасырынып жүргенін білсе, не айтар еді?

Барлық басқа
қойлар ұйықтап
жатқанда, ол өзінің
ерекше орынына барып,
айға қарайды.

Тіпті Джек
байқамады. Бірақ бұл
күндері оның құлағы аса
жақсы естімеуші еді

Бір күні сұмдық нәрсе болды. Шопан құлап, аяғын сындырды. Джек айналасында секіріп жүрді, бірақ ол шопанға ешқандай көмек көрсетпеді. Шопан не істерін білмей, шөптің үстінде жатты.

«Құдайым-ай, құдайым-ай», - деді үлкен қой.

«Біреу алқаптағы фермерлердің үйіне барып, көмек сұрауы керек».

Джек барсын, тек ол ғана баратын жолды біледі.

Бірақ ол өте алыс жер. Осы күндері Джек малды бағуда қатты қиналып отыр.

«Ия, айтқанын дұрыс», - деді басқалары, бастарын шайқап.

Сонда Шарлотта: «Мен бара аламын. Мен барамын» - деді.

«Шарлотта?» - деп ескі қой Шарлоттаны мазақтады. – Еш уақытта! Қой ешқашан жалғыз алқапқа барған емес». Үлкен қойлар қатты алаңдады. Бірақ Шарлотта оларға назар аудармай, алқапқа дұрыс жол іздеуге кетті. Шарлотта жазық, ағын және таулар арқылы секіріп жүрді.

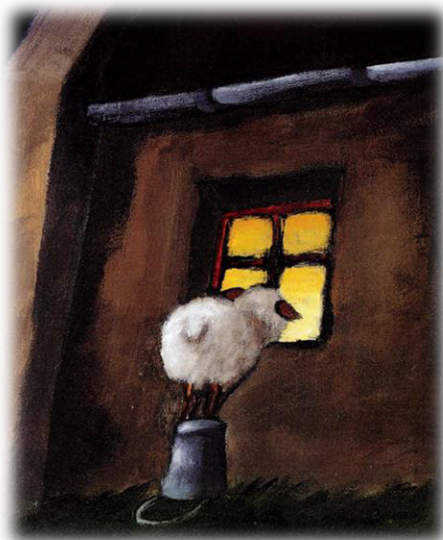
Шарлотта жол бойына жеткенде, түн ортасы болған еді. Ол көліктердің қозғалысына қарап тұрды. Жүк көлігі жүргізушісі Шарлоттаны байқап, жолда тоқтады.

«Алқапқа барасыз ба?» - деп сұрады. Шарлотта басын изеді.

Автокөліктің ішінде қатты жылдамдықпен жүру өте қатты ұнады, бірақ осының кесірінен фермердің үйіне жеткенде Шарлотта өзін кінәлі сезінді.

Шарлотта терезені мұрнымен қаққанда, фермер ұйықтап жатқан еді. «Бұл Шарлотта, - деді фермер, - және ол жалғыз. Бір нәрсе болып қалған шығар».

Шарлотта және фермер басқа қойларды табу үшін тракторға отырды. Олар келгенде, бейшара шопан әлі шөптің үстінде жатыр екен. Фермер оны бірден ауруханаға апарады. Шопан қайта қой бағуды бастамас бұрын, алты ай бойы аяғы гипсқа оралып жату керек болды. Ол қайтып келгенде, Шарлоттаға алғыс білдірді. Содан бері, ол ұнаған жеріне баруына ерікті болды.

1. Джек деген кім?

2. Джек Шарлотта екеуі не істегісі келді?

3. Шарлоттаның басқа қойлардан ерекшеленетін екі жолын атап беріңіз.

4. Аймен суретте Шарлотта қайда тұр?

- ☐ ерекше орнында.
- ☐ ағын бойында.
- ☐ фермада.
- ☐ жасырын жерінде.

5. Неліктен Джек Шарлоттаның түнде шыққанын байқамай қалды?

6. Неліктен шопан шөптің үстінде жатты?

- ☐ ол фермермен кездескісі келмеді.
- ☐ ол аяғын сындырды.
- ☐ оның ұйқысы келді.
- ☐ ол айға қарап жатты.

7. Жануарларға көмек сұрау үшін қайда баруға тура келді?

8. Неге осы жағдайда Джектен жақсы көмек болатынына бір себебін келтіріңіз.

Неге осы жағдайда Джектен жақсы көмек болмағанының бір себебін келтіріңіз.

9. Шарлотта кеткенде үлкен қойлар өздерін қалай сезінген?

- ☐ қуанышты.
- ☐ сергіген.
- ☐ абыржыған.
- ☐ ашулы.

10. Неліктен Шарлотта қартайған қойларды естімеді?

11. Шарлотта жолдың бойына қашан жетті?

12. Жолдың бойына жеткенде Шарлотта не істеді?

- ☐ ол фермердің үйіне қарай жүрді.
- ☐ ол тұрып, қозғалысқа қарап отырды.
- ☐ ол жолды кесіп өтуге тырысты.
- ☐ ол жүк машинасын тоқтатуға мәжбүр етті.

13. Фермердің үйіне келгенде неге Шарлотта өзін кінәлі сезінді?

- ☐ ол басқа қойларды сағынды.
- ☐ ол фермерді ояту керек еді.
- ☐ ол жүк көлігімен жүруді жақсы көрді.
- ☐ ол шопан туралы алаңдады.

14. Жолдың бойына жеткенде Шарлотта не істеді?

- ☐ ол фермердің үйіне қарай жүрді.
- ☐ ол тұрып, қозғалысқа қарап отырды.
- ☐ ол жолды кесіп өтуге тырысты.
- ☐ ол жүк машинасын тоқтатуға мәжбүр етті.

15. Бір нәрсе болып қалғанын фермер қалай біліп қалды?

- ☐ Шарлотта жалғыз болды.
- ☐ Шарлотта фермерге бәрін айтты.
- ☐ Шарлотта жүк көлігіне келді.
- ☐ Шарлотта өкінішті көрінді.

16. Фермер және Шарлотта бірге не істеді?

17. Шопан гипсте оралған аяқпен қанша жатты?

18. Неге шопан Шарлоттаға алғысын айтты?

19. Мәтіндегі оқиғаларды дұрыс ретке қойыңыз.
Біріншісі сіз үшін жасалды.

_____ Шопан ауруханаға барады.

_____ Шарлотта алқапқа барады.

_____ ¹ Шопанға көмек қажет.

_____ Фермер қойшыны табады.

Батыл Шарлотта мәтінінің жауаптарын бағалау

1. Джек деген кім?

Мәтіннің түрі: Әдеби

Процесс: Ақпаратты анықтауға назар аудару

1 – Дұрыс жауап

Жауапта Джек қартайған қой бағушы ит екенін көрсетеді.

Мысалдар:

Қартайған қой бағушы ит.

Қой бағушы ит.

Ит.

Шопанның иті.

0 – Бұрыс жауап

Жауапта Джек қартайған қой бағушы ит деп келтірмейді немесе Джек туралы нақты емес немесе ертегіде Джектің не істегенін сипаттайды.

Мысалдар:

Қой.

Шопан.

Жануарлар (бұл жауап тым түсініксіз және нақты еместігіне назар аударыңыз).

Ол қойларға қамқорлық жасайды.

Ол Шарлоттаны бақылауда ұстайды.

2. Джек Шарлотта екеуі не істегісі келді?

Мәтіннің түрі: Әдеби

Процесс: Ақпаратты анықтауға назар аудару

1 – Дұрыс жауап

Жауапта Джектің Шарлоттаны бақылауға алғысы келгені туралы айтылады. Осы идеяны басқаша сөзбен айтқан жауаптар дұрыс деп есептелінеді.

Мысалдар:

Шарлоттаны бақылауда ұстау.

Бақылау.

Оны тыныштандыру.

0 – Бұрыс жауап

Жауапта Джектің Шарлоттаны бақылауға алғысы келгені туралы айтылмайды.

Мысал:

Шарлоттаны ұйықтату.

3. Шарлоттаның басқа қойлардан ерекшеленетін екі жолын атап беріңіз.

Мәтіннің түрі: Әдеби

Процесс: Ақпараттың идеясын талдау және біріктіру

2 – Толық түсінік

Жауапта төменде келтірілген мысалдарға сәйкес ертегіден Шарлоттаның басқа қойлардан ерекшеленетін екі жолды атап келтіреді.

ЕСКЕРТПЕ: Мағынасы анық басқа сөзбен келтірілген жауаптар дұрыс деп есептелінеді.

Шарлоттаның басқа қойлардан ерекшеленетін жолдары:

Ол батыл болды. / Ол ұялмады.

Ол айналасында секіріп жүрді (ал басқа қойлар өздерінің аналарының жанында тұрды). / Ол анасының жанында тұрмады.

Ол жаңа оқиғаларға дайын болды.

Ол өзен жағасынан секіріп, суда жүзуге барды.

Түнде жасырынып ауылға барды.

Ол ерекше орынға барды (және айға қарады), (басқа қойлар ұйықтап жатқанда).

1 – Жартылай түсінік

Жауапта жоғарыда келтірілген мысалдарға сәйкес ертегіден Шарлоттаның басқа қойлардан ерекшеленетін бір жолды атап келтіреді.

0 – Түсініксіз

Жауапта ертегіге сәйкес Шарлоттаның басқа қойлардан ерекшеленетін ешқандай жол атап келтірілмейді.

Мысалдар:

Ол Джектан қорыққан жоқ.

Ол ұялшақ болды.

Ол қорықты.

5. Неліктен Джек Шарлоттаның түнде шыққанын байқамай қалды?

Мәтіннің түрі: Әдеби

Процесс: Қорытынды жасау

1 – Дұрыс жауап

Жауапта Джектің Шарлоттаны түнде шыққанын байқамаудың себебі оның жаман естуіне байланысты туралы айтылады.

Мысалдар:

Ол өте жақсы ести алмайды.

Оның құлағы жаман болды.

Джек Шарлоттаны естімеді.

0 – Бұрыс жауап

Жауапта Джектің жаман естуі туралы айтылмайды. Жауапта Джектің қартайғаны туралы айтылады, бірақ осыны оның нашар естуіне байланыстырмайды.

Мысалдар:

Ол ұйықтап қалды.

Ол қартайған ит.

7. Жануарларға көмек сұрау үшін қайда баруға тура келді?

Мәтіннің түрі: Әдеби

Процесс: Ақпаратты анықтауға назар аудару

1 – Дұрыс жауап

Жауапта алқаптағы фермердің үйіне бару керектігі айтылады.

Мысалдар:

Фермердің үйіне.

Алқапқа.

0 – Бұрыс жауап

Жауапта алқаптағы фермердің үйіне бару керектігі айтылмайды.

Мысалдар:

Фермаға.

Жолға.

Өзен ағысына.

8. Неге осы жағдайда Джектен жақсы көмек болатынына бір себебін келтіріңіз. Неге осы жағдайда Джектен жақсы көмек болмағанының бір себебін келтіріңіз.

Мәтіннің түрі: Әдеби

Процесс: Қорытынды жасау

2 – Толық түсінік

Жауапта төменде келтірілген мысалдарға сәйкес ертегіден неге Джектің жақсы ЖӘНЕ жаман көмек болатынына себебін келтіреді.

Неге Джек жақсы көмек болды:

Джек баратын жолды білді.

Джек фермердің үйіне/алқапқа қалай жететінін білді.

Неге Джек жақсы көмек болмады:

Ол алысқа бару үшін тым қартайған еді.

Оған сапар шегу үшін тым алыс жер еді.

Оның қашықтыққа баруға шамасы жоқ.

Оған қойларды бағу керек еді.

Ол өте баяу / әлсіз.

Ол осы күндері малды бағуға қатты қиналып отыр.

1 – Жартылай түсінік

Жауапта төменде келтірілген мысалдарға сәйкес ертегіден неге Джектің жақсы НЕМЕСЕ жаман көмек болатынына себебін келтіреді.
0 – Түсініксіз
Жауапта ертегіге сәйкес неге Джектің жақсы немесе жаман көмек болатынына себеп келтірілмеген.
<u>Мысал:</u>
<i>Джек жақсы көмек, себебі ол жылдам.</i>

10. Неліктен Шарлотта қартайған қойларды естімеді?

Мәтіннің түрі: Әдеби

Процесс: Ақпаратты анықтауға назар аудару

1 – Дұрыс жауап
Жауапта Шарлоттаның қартайған қойларды естімеуінің себебі - оның сол уақытта алқаптағы фермердің үйіне кетуі туралы айтылады.
<u>Мысалдар:</u>
<i>Ол кетіп қалды.</i>
<i>Ол фермердің үйіне баратын жолда болды.</i>
<i>Ол өте алыс болды.</i>
0 – Бұрыс жауап
Жауапта Шарлоттаның қартайған қойларды естімеуінің себебі - оның сол уақытта алқаптағы фермердің үйіне кетуі туралы айтылмайды.
<u>Мысал:</u>
<i>Шарлотта жақсы естімейді.</i>

11. Шарлотта жолдың бойына қашан жетті?

Мәтіннің түрі: Әдеби

Процесс: Ақпаратты анықтауға назар аудару

1 – Дұрыс жауап
Жауапта Шарлоттаның жол бойына жеткен уақыты (түннің ортасы) келтіріледі. <u>Мысалдар:</u> <i>Түн ортасында.</i> <i>Түнде.</i> <i>Түн.</i>
0 – Бұрыс жауап
Жауапта Шарлоттаның жол бойына жеткен уақыты келтірілмейді. <u>Мысалдар:</u> <i>Ортасында.</i> <i>Фермер ұйықтап жатқанда (Ертегіде Шарлотаның жолды жеткен уақытта фермердің ұйықтағаны айтылмайды).</i>

16. Фермер және Шарлотта бірге не істеді?

Мәтіннің түрі: Әдеби

Процесс: Ақпаратты анықтауға назар аудару

1 – Дұрыс жауап

Жауапта Шарлотта мен фермердің қойларды табу үшін трактормен барғаны туралы айтылады. <u>Мысалдар:</u> <i>Қойларды табу үшін тракторды айдады.</i> <i>Көлік жүргізді.</i> <i>Олар бірге көлік жүргізді.</i> <i>Қойларды тапты.</i> <i>Олар шопанға бара жатты.</i>
0 – Бұрыс жауап Жауапта Шарлотта мен фермердің қойларды табу үшін трактормен барғаны туралы айтылмайды. Жауапта ертегінің басқа бөлімнен мысал келтірілуі мүмкін. <u>Мысалдар:</u> <i>Олар ауруханаға барды.</i> <i>Олар алқапқа барды.</i> <i>Олар жүк көлігімен кетті.</i>

17. Шопан гипсте оралған аяқпен қанша жатты?

Мәтіннің түрі: Әдеби

Процесс: Ақпаратты анықтауға назар аудару

1 – Дұрыс жауап Жауапта шопанның алты ай бойы гипсте оралған аяқпен жатқаны туралы айтылады. <u>Мысалдар:</u> <i>Алты апта.</i> <i>6 апта.</i>
0 – Бұрыс жауап

Жауапта шопанның алты ай бойы гипсте оралған аяқпен жатқаны туралы айтылмайды. <u>Мысал:</u> <i>Алты.</i>
--

18. Неге шопан Шарлоттаға алғысын айтты?

Мәтіннің түрі: Әдеби

Процесс: Ақпараттың идеясын талдау және біріктіру

1 – Дұрыс жауап
Жауапта шопанның Шарлоттаға оған көмектесу/фермерді шақыру үшін алғысын айтқаны, немесе жауапта жалпы шопанның Шарлоттаны мақтан тұтуы туралы айтылады. <u>Мысалдар:</u> <i>Ол фермерді шақыруға барды.</i> <i>Ол көмек шақыруға кетті.</i> <i>Ол жақсылығы үшін риза болды.</i> <i>Ол шопанды құтқарды.</i> <i>Ол шопанға көмектесті.</i> <i>Шопан Шарлоттаны мақтан тұтты.</i> <i>Себебі ол батыл.</i>
0 – Бұрыс жауап
Жауапта шопанның Шарлоттаға оған көмектесу/фермерді шақыру үшін алғысын айтқаны, немесе жауапта жалпы шопанның Шарлоттаны мақтан тұтуы туралы айтылмайды. <u>Мысалдар:</u> <i>Ол Шарлоттаны жақсы көрді.</i> <i>Ол қуанышты болды.</i>

19. Мәтіндегі оқиғаларды дұрыс ретке қойыңыз.

Біріншісі сіз үшін жасалды.

- _____ Шопан ауруханаға барады.
- _____ Шарлотта алқапқа барады.
- _____ ¹ Шопанға көмек қажет.
- _____ Фермер қойшыны табады.

Мәтіннің түрі: Әдеби

Процесс: Ақпараттың идеясын талдау және біріктіру

1 – Дұрыс жауап

Жауабы келесі ретте болуы тиіс (4, 2, 1, 3).

- _____ ⁴ Шопан ауруханаға барады.
- _____ ² Шарлотта алқапқа барады.
- _____ ¹ Шопанға көмек қажет.
- _____ ³ Фермер қойшыны табады.

0 – Бұрыс жауап

Жауапта оқиғалар дұрыс ретке келтірілмеген.

